

**T.C.
ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ORMAN KAYNAKLARINDA YAPILAN
OTLATMACILIĞA İLİŞKİN GÖRÜŞLER:UŞAK İLİ ÖRNEĞİ**

Yasin GÜLTEKİN

**Danışman
Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI
ISPARTA- 2019**

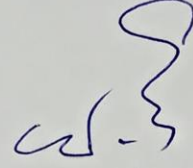
© 2019 [Yasin Gültekin]

TEZ ONAYI

Yasin Gültekin tarafından hazırlanan “Orman Kaynaklarında Yapılan Otlamacılığa İlişkin Görüşler: Uşak İli Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak başarı ile savunulmuştur.

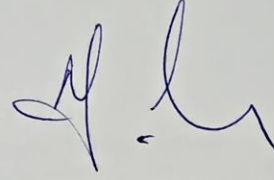
Danışman

Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

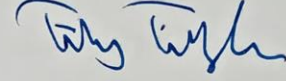
Jüri Üyesi

Doç. Dr. Duygu KAŞIKÇI
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Türkay TÜRKOĞLU
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Enstitü Müdürü Prof. Dr. Yusuf UÇAR

TAAHHÜTNAME

Bu tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek tezde yer aldığını beyan ederim.

Yasin GÜLTEKİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
1.GİRİŞ	1
2.KAYNAK ÖZETLERİ	3
3.KAVRAMSAL TEMELLER	17
3.1.Orman Varlığının Önemi	17
3.2.Türkiye Orman Varlığı.....	17
3.3.Uşak İli Orman Varlığı.....	19
3.3.1.Uşak ili nüfus dağılımı ve orman varlığı ilişkisi.....	20
3.4.Uşak İlinde Hayvancılık ve Küresel Isınma İlişkisi.....	21
3.5.Türkiye Mera Alanları.....	22
3.6.Uşak İli Mera Alanları.....	23
3.7.Uşak ili orman varlığının korunması ve orman içi mera alanlarından faydalanma	24
4.MATERYAL VE YÖNTEM	28
4.1.Araştırma Alanı	28
4.2.Materyal	29
4.3.Yöntem	29
5.ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	31
5.1.Araştırmaya İlişkin Genel Bulgular	31
5.2.Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	32
5.3.Araştırmada Yer Alan Katılımcıların, Orman İçi Mera Alanlarının Kullanımına İlişkin Görüşlerine Ait Frekanslar ve Yüzdeler.....	37
5.4.Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Orman İçi Mera Alanlarının Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Deneyimle İlişkisinin İncelenmesi..	46
5.4.1.Araştırmada yer alan katılımcıların mesleki deneyimine göre görüş farklılıklarının hangi gruptan kaynaklandığını tesbit etmek üzere oluşturulan çapraz tablolara ilişkin bulgular.....	48
5.5.Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Orman İçi Mera Alanlarının Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeyiyle İlişkisinin İncelenmesi...	51
5.5.1.Araştırmada yer alan katılımcıların eğitim düzeyine göre görüş farklılıklarının hangi gruptan kaynaklandığını tesbit etmek üzere oluşturulan çapraz tablolara ilişkin bulgular.....	52
5.6.Tartışma.....	54
6.SONUÇLAR VE ÖNERİLER	56
KAYNAKLAR	59
EKLER.....	65
EK A.Anket Formu	66
EK B.Resimler	69
ÖZGEMİŞ	72

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ORMAN KAYNAKLARINDA YAPILAN OTLATMACILIĞA İLİŞKİN GÖRÜŞLER:UŞAK İLİ ÖRNEĞİ

Yasin GÜLTEKİN

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY

Bu araştırmada orman kaynaklarının hayvan otlatırken nasıl kullanıldığı Uşak ili özelinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda Uşak ilinde hayvancılık yapan kişilerin konu ile ilgili görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar hayvancılıkla uğraşan kişilerin bu meslekteki deneyimleri ve eğitim düzeyleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Araştırmada anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümü demografik özellikleri belirlemeye yönelik çoktan seçmeli sorulardan oluşurken, ikinci bölümü orman kaynaklarında yapılan otlatmacılığa ilişkin görüşleri belirlemek üzere tez danışmanı tarafından hazırlanmış olan 5'li likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 100 kişinin anketlerinden elde edilen veriler SPSS 20 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde 0.05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Yapılan analizler sonucunda anket uygulamasına katılan kişilerin % 16'sının 0-5 yıl, %19'unun 6-10 yıl, % 24 'ünün 11-15 yıl, % 14'ünün 16-20 yıl, % 27'sinin 20 yıldan daha fazla süredir hayvancılıkla uğraştığı belirlenmiştir.

Katılımcılar "Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır." önermesine % 46 oranında katılıyorum, % 9 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiş, "Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir." önermesine % 50 oranında katılıyorum, %18 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiş, "Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir." önermesine %69 oranında katılıyorum, %17 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Orman kaynakları, orman içi mera alanları, otlatma.
2019, 72 sayfa

ABSTRACT

M.Sc.Thesis

OPINIONS ABOUT GRAZING IN FOREST RESOURCES: MODEL OF UŞAK PROVINCE

Yasin GÜLTEKİN

**Isparta University of Applied Sciences
The Institute of Graduate Education
Department of Forest Engineering**

Supervisor: Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY

In this research, how the forest resources are used in animal grazing is discussed in Uşak province. In this direction, the opinions of the people engaged in animal husbandry were asked in Uşak and the answers were examined by taking into account the experiences and education levels of the people engaged in animal husbandry. Survey technique was used in the research. The questionnaire used in the research consists of two parts. The first part of the questionnaire consists of multiple-choice questions to determine demographic characteristics, while the second part consists of 5-point Likert type which was prepared by the thesis supervisor to determine the opinions about grazing in forest resources. The data obtained from the surveys of 100 participants were analyzed by SPSS 20 statistical package program. The significance level was 0.05 in the analyzes.

As a result of analysis, it is specified that 16% of participants in the questionnaire is involved in livestock for 0-5 years; 19% of them for 6-10 years; 24% for 11-15 years; 14% for 16-20 years; and 27% for over 20 years.

For the question “the applications should not be assessed after the animal capacity, which is specified for grazing lands within the scope of grazing plan, reaches the full limit”, 46% gave an answer with “I agree”; 9% gave an answer with “I agree exactly”; and for the question “under no circumstances, the grazing should not be allowed in the lands with prior protection level and the crucial lands in the sense of endangered species of endemic plants”, 50% gave an answer with “I agree”, 18% gave an answer with “I agree exactly”; for the question “in grazing studies, the amount of plants in unit area should be known in addition to the quantity of animals”, 69% gave an answer with “I agree”, 17% gave an answer with “I agree exactly”.

Keywords: Forest resources, pasture areas in forest, grazing.
2019,72 pages

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında engin bilgilerini benimle paylaşan hocam Prof. Dr.Ahmet Tolunay'a hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan eşim Erendiz Gültekin'e ve çalışmalarım esnasında büyük sabır gösteren oğlum Doruk Gültekin'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazım aşamasında desteğini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Korkmaz'a, Doç. Dr. Ayhan Akyol'a; verdiği öneriler ile tezin gelişmesine katkı sağlayan değerli hocamlarım Prof. Dr. Mehmet Eker'e, Prof. Dr. Hasan Alkan'a, Doç. Dr. Türkay Türkoğlu'na, Doç. Dr. Duygu Kaşıkçı'ya ve Orman Yüksek Mühendisi Mehmet Özmiő'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma, 1170549 nolu proje kapsamında Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından desteklenmiştir. Bu desteklerinden dolayı proje ekibi olarak teşekkürlerimizi ve şükranlarımızı sunarız.

Yasin Gültekin
ISPARTA, 2019

ŒEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Œekil 3.1. İllere göre orman yoğunluğu haritası.....	19
Œekil 3.2. UŒak ili orman varlığı.....	20
Œekil 4.1. UŒak ili haritası.....	28

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 3.1.Türkiye orman varlığının durumu.....	18
Çizelge 3.2.Türkiye orman varlığının bölgelere dağılımı.....	18
Çizelge 3.3.Uşak ili nüfus dağılımı.....	20
Çizelge 3.4.Uşak köylerinin kurulduğu alanlara göre sayısal dağılımı.....	21
Çizelge 3.5.Uşak ili büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı.....	22
Çizelge 3.6.Türkiye mera alanları.....	23
Çizelge 3.7.Uşak ili mera alanları.....	24
Çizelge 3.8.Uşak orman varlığı(oransal olarak).....	25
Çizelge 5.1.Güvenilirlik analizi.....	31
Çizelge 5.2.Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik test sonuçları.....	32
Çizelge 5.3.Araştırmaya katılan kişilerin yaşadıkları yere ilişkin bilgiler.....	33
Çizelge 5.4.Araştırmaya katılan kişilerin yaşlarına ilişkin bilgiler.....	33
Çizelge 5.5.Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgiler.....	33
Çizelge 5.6.Araştırmaya katılan kişilerin eğitimlerine ilişkin bilgiler.....	34
Çizelge 5.7.Araştırmaya katılan kişilerin medeni hallerine ilişkin bilgiler.....	34
Çizelge 5.8.Araştırmaya katılan kişilerin mesleklerini kaç yıldır yaptıklarına ilişkin bilgiler.....	34
Çizelge 5.9.Araştırmaya katılan kişilerin bakmakla yükümlü oldukları kişi sayısına ilişkin bilgiler.....	35
Çizelge 5.10.Araştırmaya katılan kişilerin aylık ortalama gelirlerine ilişkin bilgiler.....	35
Çizelge 5.11.Araştırmaya katılan kişilerin sorumlu oldukları sürülerin kime ait olduğuna ilişkin bilgiler.....	35
Çizelge 5.12.Araştırmaya katılan kişilerin çalışma şekline ilişkin bilgiler.....	36
Çizelge 5.13.Araştırmaya katılan kişilerin hayvan otlatırken orman içi mera alanlarını kullanma durumlarına ilişkin bilgiler.....	36
Çizelge 5.14.Araştırmaya katılan kişilerin orman kanunlarını ihlaline ilişkin bilgiler.....	36
Çizelge 5.15.Ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanma sağlanmalıdır.....	37
Çizelge 5.16.Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlarda otlatmaya izin verilmemelidir.....	37
Çizelge 5.17.Devlet ormanları içinde otlatmanın belirli bir esas içinde uygulanması için, alanı beş hektarı geçen her otlak yapılan otlatma planında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.....	38
Çizelge 5.18.Otlatma planlarını, amenajman plan süresi için şeflik bazında tek plan olarak yapılmasını doğru bulmuyorum.....	39
Çizelge 5.19.Otlatma planlarının,ormancılık bürolarına yaptırılmasını doğru bulmuyorum.....	39
Çizelge 5.20.Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.....	40
Çizelge 5.21.Otlatma ve geçiş izni için dilekçelerinde; otlatılacak hayvanların türü,adedi, nerede ve ne kadar süre otlatılacağı ile sürü sahibi ve çobanın isminin belirtilmesine gerek yoktur.....	40

Çizelge 5.22.Otlatmadan doğan olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin raporlar ilgili orman işletme şefliğince yıllık otlatma dönemleri sonunda hazırlanarak bir sonraki otlatma planlarının yapımında değerlendirilmelidir.....	41
Çizelge 5.23.Otlatmada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.....	42
Çizelge 5.24.Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlatma yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama öncelikli olmalıdır.....	42
Çizelge 5.25.Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir	43
Çizelge 5.26.Otlatma planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır....	43
Çizelge 5.27.Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzalarında otlatmaya izin verilmemelidir.	44
Çizelge 5.28.Devlet ormanları dahilindeki orman içi otlaklara işletme müdürlüğü sınırları dışından toplu olarak veya sürü halinde hayvan sokulup otlatılmasına ilgili yöresel şartlar dikkate alınarak işletme müdürlüğüne izin verilmesi gereklidir.....	45
Çizelge 5.29.Otlatmayı engellemenin bitki biyolojik çeşitliliğini artırmak yerine, alanda yerel olarak bulunmayan ve daha çok zararlı ot olarak değerlendirilebilecek kolonici türlerin yerleşmesine neden olacaktır.....	45
Çizelge 5.30.Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.....	46
Çizelge 5.31.Kruskal Wallis test sonuçları.....	46
Çizelge 5.32.18.önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları.....	48
Çizelge 5.33.21.önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları.....	49
Çizelge 5.34.23.önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları.....	50
Çizelge 5.35.28.önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları.....	50
Çizelge 5.36.Kruskal Wallis test sonuçları.....	51
Çizelge 5.37.23.önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları	53
Çizelge 5.38.24.önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları	53

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (Food and Agriculture Organization)
NCA	Hindistan Ulusal Tarım Komisyonu (National Commission on Agriculture of India)
OGM	Orman Genel Müdürlüğü
ORKÖY	Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
°C	Santigrat derece
Ha	Hektar
%	Yüzde

1.GİRİŞ

İnsanlık tarafından atmosfere salınan gazların sera etkisi yaratması sonucunda dünya yüzeyindeki sıcaklık düzenli olarak artmaktadır. Son 100 yıl içerisinde yeryüzünde sıcaklığın 0.7-0.8 °C civarında arttığı tespit edilmiştir. Şayet gerekli önlemler alınmaz ise sıcaklık artışının yükselerek devam edeceği tahmin edilmektedir (Sağlam ve ark., 2008; Topal, Özsoy ve Şahinler, 2016). Bu durum dünyamızı ve ülkemizi etkisi altına alan küresel ısınmanın etkilerinin her geçen gün katlanarak artacağına bir göstergesidir.

Ülkemizde olduğu gibi Uşak ilinde de küresel iklim değişiminin etkileri görülmektedir. Uşak ilinde 60 yılda sıcaklık 0.8 °C ye yakın artmıştır. Son 20 yılda ortalama yağış miktarında azalma görülmüştür (Kara, Dönmez-Şahin ve Ay, 2010). Tüm bu olumsuzluklar kuraklığı arttırmış bu da ildeki mera alanlarının bozulmasına sebep olmuştur. Küresel ısınmanın yanı sıra “aşırı otlatma, erken otlatma, kontrolsüz otlatma, yakma, yabancı otların istilası”(Ekiz, 2017) gibi meraların bozulmasına sebep olan nedenlerden ötürü zaten atıl durumda olan Uşak ilindeki mera alanlarının her geçen gün daha kötü bir hal aldığı gözlenmektedir. Mera alanlarındaki bu bozulmadan en çok etkilenen ekonomik faaliyet ise ildeki birçok insanın özellikle de orman köylülerinin en büyük geçim kaynağı olan hayvancılıktır.

Uşak ilindeki büyükbaş hayvan sayısı 2002 yılında 78.254 iken 2016 yılında 124.208'e yükselmiştir. Küçükbaş hayvan sayısı 2002 yılında 326.485 iken 2016 yılında 493.591'e yükselmiştir(Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2016). Mera alanlarındaki azalışa karşılık hayvan sayısında artış olması hayvancılıkta büyük bir yem açığının oluşmasına sebep olmuştur. Durum bu şekilde devam ederse de yem açığı her geçen gün katlanarak büyüyecektir.

Uşak ilinde 260 köy vardır bu köylerin 206 tanesi orman köyüdür (DİE, 1996& ORKÖY, 2000; Tolunay ve Korkmaz, 2001). Çoğunluğu orman köyü olan Uşak köylerinde yaşayan halkın büyük bir kısmı geçimini hayvancılık ile sağlamaktadır. Bu köylerde yaşayan halk hayvancılık yaparken zaten köylere yakın konumda bulunan ormanları çok yönlü kullanır ve ormanların her türlü nimetlerinden faydalanır.

Yoğun bir şekilde hayvancılık yapılan Uşak ilinde hayvancılığın en büyük sıkıntılarından birisi hayvancılık yapılan birçok bölgede sorun teşkil eden mera alanlarının yetersizliğidir. Uşak ilinde sıcaklık değerleri artarken yağış oranlarının düşmesi mera alanlarını olumsuz etkilemiştir bunun yanı sıra insanların mera alanlarını bilinçsiz bir şekilde kullanması mera alanlarının azalmasına neden olmuştur. Mera alanları azalırken hem küçükbaş hem büyükbaş hayvan sayısının çoğalması tüm Türkiye’de olduğu gibi Uşak ilinde de hayvancılıkla uğraşan insanları bitki örtüsü açısından zengin olan orman içi mera alanlarından faydalanmaya yöneltmiştir. İnsanların orman içi mera alanlarına gösterdiği bu yoğun talebin ormanlara zarar verip vermediğini, orman içi mera alanlarında hayvan otlatırken dikkat edilmesi gereken hususları belirlemek hem orman alanlarının korunması hem hayvancılığın daha verimli bir şekilde yapılması açısından önemlidir. Bu amaç ile bu araştırmada orman kaynaklarının hayvan otlatırken nasıl kullanıldığı Uşak ili özelinde ele alınmıştır ve kanun uygulamalarındaki eksiklikler çok yönlü olarak irdelenmiştir. Bu çalışma ildeki hayvancılığın daha bilinçli bir şekilde yapılması, Uşak ili orman kaynaklarının korunması ve milli bir servet olan ormanların devamlılığı açısından oldukça önemlidir.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

FAO (1971), Birleşmiş Milletler FAO teşkilatı; ele aldığı program ve uygulamalarda sosyal ormancılığa (social forestry) yer vermekle birlikte, toplum ormancılığı (community forestry) kavramını da ön plana çıkarmakta ve kullanmaktadır. Bu çerçevede toplum ormancılığı; “Herhangi bir ormancılık çalışması içerisinde yöresel halkı içtenlik gerektiren durum” olarak tanımlanmaktadır. FAO’ya göre toplum ormancılığı; odun ve diğer orman ürünlerinin yöresel ihtiyaçlar için yetersiz kaldığı durumlarda, bu yetersizliği gidermek için herhangi bir orman kaynağı ya da korulukta ağaç yetiştirilmesini, köylülere gelir sağlayan ürünlerin elde edilmesini ve böylece kırsal yöre halkının kucaklanmasını sağlayan uygulamalar olmaktadır. Ayrıca yapılan bir başka tanımlamada da toplum ormancılığı kavramı içerisinde halkın katılımı (people’s participation) düşüncesi yerleştirilmektedir.

Alpay (1972), Orman içi otlaklarda uygun otlatma sistemi ve otlatma kesafetini uygulamak suretiyle gerek beher hayvandan ve gerekse birim otlak sahasından alınan verimi azaltmadan, ormanlık bölgelerde otlatılan hayvan sayısını ormanlara ve otlak sahalara zarar vermeyecek seviyede tutmanın olanak ve koşullarını araştırılmıştır.

NCA (1976), 1976 yılında Hindistan Ulusal Tarım Komisyonu (National Commission on Agriculture of India, NCA) ilk olarak sosyal ormancılık uygulamalarına başladığında, sosyal ormancılığın tanımını da yapmıştır. NCA sosyal ormancılığı; “Fiziksel açıdan hasta olan araziler ile ekonomik açıdan hasta olan insanların sorunlarını konu alan ve ekonomik açıdan hasta olan insanlara; yapacak ve yakacak odun, hayvan yemi, gıda vb. gibi ürünler üreterek, yöresel toplum ihtiyaçlarının ve özellikle başkalarına sağlanan olanaklara sahip olmayan kişilerin gereksinimlerinin karşılanmasını hedefleyen uygulamalardır.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Mol (1982), Elazığ yöresinin yemlik yapraklardan en fazla yararlanan alanlardan biri olduğunu belirterek, yaprakların taşınması ve depolanması konularında hayvan sahiplerinin özel yöntemler geliştirdiğini belirtmiş ve yemlik yapraklardan yararlanmanın orman ağaçları üzerindeki etkilerini tespit etmiştir.

Tiwari (1983), Tiwari sosyal ormancılığı; “Toplumun ve bireylerin gereksinimi olan bir dizi mal ve hizmetin sağlanması için, halkın içtenlikle katılımıyla, ormanların yönetimi ve işletilmesi, ayrıca uygun araziler üzerinde ağaç ve diğer vejetasyon kaynaklarının yetiştirilmesi sanatı ve bilimi” olarak tanımlamaktadır.

Bachkheti (1984), Bachkheti sosyal ormancılığı; “İnsanların ikamet ettiği ve yaşamlarını sürdürdüğü alanların içerisinde veya çevresinde, yöresel insan ihtiyaçlarının (yapacak ve yakacak odun, hayvan yemi, gıda, vb. gibi) sağlanmasına ve bozulan ekolojik dengenin yeniden kurulmasına yönelik ağaç dikme ve ağaçlandırma çalışmalarına ilişkin uğraşlar.” olarak tanımlamaktadır.

Foley ve Barnard (1984), Foley ve Barnard sosyal ormancılığı; farm forestry ve community forestry olarak iki kısma ayırmış ve sosyal ormancılığı; “Kırsal yörede yaşayan insanların kendilerine ait tarımsal araziler üzerinde ya da çevrelerindeki devlet veya orman arazileri üzerinde ağaç dikerek, içinde yaşadıkları ortamın çevresel dengesini korumak, bazı temel gereksinimlerini karşılamak ve özellikle halkın odun teminine ilişkin problemlerinin çözümüne yardımcı olmak amaçlarıyla yapılan ormancılık uygulamaları.” şeklinde tanımlamıştır.

Pelinck vd., (1984), Pelinck ve arkadaşları, FAO gibi toplum ormancılığı (community forestry) kavramı üzerinde durarak sosyal ormancılık kavramını; “İnsanların ormanlara karşı bilgi ve sorumluluklarını geliştirerek, ormanlardan kendilerine yarar sağlamalarını olanaklı kılan çalışmalar.” şeklinde tanımlamıştır.

Weirsum (1984), Weirsum sosyal ormancılığın tanımını; “Halkın orman ve orman alanları ile ilişkili yöresel ihtiyaçlarını karşılamak için ormancılık yönetimi ve uygulamaları içerisine halkın doğrudan katılımını sağlayarak yapılan profesyonel ormancılık çalışmaları.” şeklinde yapmıştır.

Cernea (1985), Cernea; “Sosyal Ormancılık Programları” (Social Forestry Programs) şeklinde bir ifade kullanarak, bu programların tanımını; “Geniş bir halk kitlesi içerisinde kültürel ve davranışsal bir değişim yaratarak, ağaç ve orman kaynaklarının korunması ve artırılmasına yönelik uygulamalar”, şeklinde yapmaktadır.

Çağlar (1986), Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü'nün (ORKÖY); ilk kurulduğu 1970 yılından sonra, sosyoekonomik etkinlikler için temel teşkil edecek etüt ve envanter çalışmalarına başladığını, bu çalışmaları kurum bünyesinde bulunan “Etüt-Plan ve Proje Heyetleri” aracılığı ile yürüttüğünü, bilgi toplama yöntemi olarak yazılı anket ve sözlü mülakat yöntemlerini kullandığını belirtmektedir. 1981 yılı itibariyle ORKÖY'ün; 47 köyü kapsayan 39 ilçenin “Pilot Köy Planı”nı, 13632 köyü kapsayan 381 ilçenin “Orman Köyleri Kalkınma Planı”nı, 1945 köy ile 30 ilçeyi kapsayan 3 “İl Planı”nı ve 26 adet “Sektörel Plan”ı hazırladığını açıklamaktadır.

Sağkaya (1986), ülkemizde orman köylüsünün ormancılık politikaları içerisinde yer almadığını, halka rağmen ormancılık yapıldığını bu nedenle ormancılık politikalarında değişikliklere gidilmesi gerektiği belirtmiştir. Özellikle Hindistan ve Güney Kore örneklerini vererek, dünya ormancılığındaki gelişmeleri aktarmış ve Türkiye ormancılığında da bu yönde uygulamaların yapılmasını önermiştir.

Sevimsoy ve Sun (1987), Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde mevcut meşe baltalıklarından çeşitli yollarla üretilen yaprakların/sürgünlerin yem değeri ile hayvan beslenmesindeki etkilerini belirlemek amacıyla ele alınan çalışmada, önemli derecede tahrip olmuş meşe meşcerelerinden yerel yöntemlerle üretilip tüketilen meşe yapraklarının sürgünlerinin yaklaşık taşıyabileceği kuru/hazm olabilir madde ve protein miktarlarını saptamıştır.

Hadley (1988), Hadley; sosyal ormancılık uygulamalarını “Extension Forestry” olarak adlandırmakta, eğitimsel ormancılık olarak dilimize çevrilebilecek bu kavramı; “Yöresel ihtiyaçların karşılanması için kişilerin ve toplumun, tek tek bireyler ya da küçük gruplar halinde ihtiyaç duyulan eğitim konuları çerçevesinde, resmi veya gayri resmi bir eğitim süreci ile eğitilmesidir.” şeklinde tanımlamaktadır.

Arnold (1991), FAO teşkilatının tanım ve uygulamaları paralelinde toplum ormancılığı (community forestry) kavramını kullanarak sosyal ormancılığın tanımını; “Kırsal yörede hane veya köy halkı düzeyinde, insanların temel ihtiyaçlarının karşılanması; gıda güvenliği, gelir ve işlendirme olanaklarının artırılması için, kırsal yöre gereksinimlerine göre halkın katılımı ile yapılan ormancılık uygulamalarıdır.” şeklinde yapmaktadır.

Forrester (1992), “Türkiye’de sosyal ormancılık (Social Forestry in Turkey: An Overview)” başlıklı çalışmasında; genel olarak Türkiye ormancılığını inceleyerek, sosyal ormancılığın geçmişten günümüze kadar gelişimini analiz etmiştir. Sosyal ormancılığın ilişkili olduğu ormancılık uygulamalarının; ORKÖY, enerji ormanları, tarımsal ormancılık (agroforestry), özel ağaçlandırmalar ve dış kaynaklı sosyal ormancılık projeleri olduğunu belirterek, bu konular üzerinde incelemelerde bulunmuştur.

Geray (1992), toplum ormancılığını: “Orman kaynaklarını fakir kırsal kesimi de dikkate alacak şekilde yönlendirmektir”, şeklinde tanımlamaktadır. Toplum ormancılığını; sosyolojik, ekonomik, teknik ve biyolojik yanları olan çok disiplinli fakat asıl olarak bağlayıcı özelliği reel gelir transfer etmek olan ve dolayısıyla da temel ağırlığı olmazsa olmaz koşulu sosyoekonomik olan ormancılık türü olarak ifade etmektedir. Ayrıca Geray; toplum ormancılığının tipik bir az gelişmiş ülke ya da yöre ormancılığı olduğunu da belirtmiştir.

Timur ve Tolunay (1993), Sosyal ormancılık kavramı ve konusu hakkında incelemelerde bulunmuş ve geçmiş dönemlerdeki ORKÖY uygulamalarının bir kritiği yapılmıştır. Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü’nün (ORKÖY) yeniden kurumlaşma aşamasında, etkin ve verimli bir şekilde sosyal ormancılık uygulamalarını yapabilmesine ilişkin konular irdelenmiş ve sosyoekonomik sorunların çözümüne yönelik öneriler getirilmiştir.

Tolunay ve Korkmaz (2001), Uşak ilindeki orman kaynaklarının durumunu ortaya koyarak, orman kaynaklarının verimli bir şekilde işletilmesi ve ormancılık uygulamalarının yöresel kalkınmayı sağlayacak şekilde formüle edilmesi üzerinde irdemelerde bulunulmuştur.

Tolunay ve Özkan (2001), Eğirdir Gölü havzasının orman köylerinin, yetişme ortamı yöreleri itibarıyla birbirinden farklılık gösterip göstermediği ve dolayısıyla yetişme ortamı faktörlerinin kırsal kalkınma çabaları açısından değerlendirmeye alınmasının ne derece önemli olabileceğini araştırılmıştır.

Tolunay vd., (2001), Eğirdir ilçesinin sahip olduğu orman kaynaklarının durumu ortaya konarak, orman kaynaklarının verimli bir şekilde işletilmesi ve ormancılık uygulamalarının yöresel kalkınmayı sağlayacak şekilde formüle edilmesi üzerinde irdelemelerde bulunulmuştur

Tolunay (2002), Ülke kalkınması ve kırsal kalkınma kavramları incelenmiş, daha sonra kırsal kalkınma çalışmalarında kullanılabilecek ölçütler ve göstergeler üzerinde durulmuştur.

Tolunay vd., (2002), Sütçüler İlçesi Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatiflerinin yöresel kalkınmaya katkıları ortaya konulmuştur. Yapılan bu çalışmada; kooperatifçiliğin yöre halkının ihtiyaçlarını karşılanmaya hizmet ettiği, ancak kooperatiflerin büyük çoğunluğunun üyelerinin ihtiyaçlarını istenen düzeyde karşılayamadığı ve tarımsal kalkınma kooperatiflerinin faaliyetleri arasında orman ürünleri üretiminin birinci sırada yer aldığı saptanmış olup, kooperatifçiliğin daha verimli hale getirilebilmesi için alınması gereken tedbirlere yer verilmiştir.

Tolunay ve Korkmaz (2003), Kalkınma kavramı, tek bir olay veya etkinlik olmamakla birlikte, sosyal değişimin genel bir süreci de değildir. Kırsal ve kentsel tüm toplumlar zaman içerisinde değişime uğrarlar. Bu değişim, toplumun norm ve değerlerini, kurumlarını, üretim yöntemlerini, insan davranışlarını ve kaynak dağıtımının hangi yönde olacağını etkiler. Kırsal toplum insanların alışkanlıkları ve uygulamaları statik değildir, devamlı olarak yeni ve farklı şekillerde gelişmektedir. Kırsal kalkınma, ekonomik ve sosyal amaçları bütünleştiren bir süreçtir. Kırsal kalkınma kırsal toplumların değişimini araştırmalı ve kırsal insanlar için daha iyi ve daha güvenli geçinme imkânlarını sağlamalıdır. Bundan dolayı kırsal kalkınma, problemin tanımlanması ve uygun çözümlerin önerilmesi şeklinde bir analiz sürecidir.

Bakoğlu (2004), Orman alanlarındaki zengin bitki örtüsünün ekonomiye katkı sağlamak amacı ile hayvancılık alanında kullanılabileceğini belirtmiş, orman içi mera alanlarında hayvan otlatma işleminin belirli kurallar çerçevesinde yapılması halinde orman lehine olduğunu ifade etmiştir.

Alkan vd., (2005), Burdur ilindeki orman varlığı, ormancılık etkinlikleri ve sağladığı istihdam, ORKÖY kredi ve projeleri, rekreasyonel katkılar, kolektif ve kültürel faydalar ve orman suçları incelenerek orman-halk ilişkileri yönünden mevcut durum belirlenmiş, orman-halk ilişkilerinin düzeyi ortaya konulmuş ve bazı öneriler geliştirilmiştir.

Tolunay ve Korkmaz (2005a), Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü'nün (ORKÖY) kuruluşundan bugüne kadar geçen süredeki çalışmaları değerlendirilmiş, bugünkü durumu irdelenmiş ve bazı öneriler geliştirilmiştir.

Tolunay ve Korkmaz (2005b), Türkiye'de orman köylülerinin orman kaynaklarından yararlanma haklarının tarihsel gelişimi yasalara ve literatüre dayalı olarak incelenmiştir. İlk insan yaşamını sürdürebilmek için gerekli besinlerini ormandan toplamayı, her türlü araç ve gerecini ağaçtan yapmayı öğrenmiştir. Böylece orman kaynaklarının insanlar tarafından ilk kullanım şekli ve orman alanları içindeki ilk yaşama biçimi ortaya çıkmıştır. İnsanların hayvan beslemeye ve tarıma başlaması, ormanlarda hayvan otlatılmasına ve açmalara neden olmuş, açılan alanlar verimsiz duruma düşünce terk edilmiş ve yeni alanlara geçilmiştir.

Tolunay vd. (2005), Ülkemizdeki orman işçiliği ve orman işçilerinin sorunlarını, Gölhisar ilçesine bağlı Yeşildere ve Elmalıyurt köylerini örnek alarak incelenmiştir.

Tolunay vd., (2008a), Türkiye Batı Akdeniz Bölgesi'nde biri aşağı havza diğeri yukarı havza olmak üzere iki köyde (Serpil, Akbelenli) küreselleşmenin kırsal toplumlar üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmada Hızlı Kırsal Değerlendirme Tekniği (RRA) kullanılmıştır. Küreselleşmenin yukarı ve aşağı havza köyleri üzerindeki etkilerinin farklı olduğu ortaya konulmuştur. Türkiye'de kırsal kalkınma amaçlı yapılacak müdahaleler köylerin bu farklı özellikleri dikkate alınarak yapılmalıdır

Tolunay vd. (2008b), Küreselleşmenin Batı Akdeniz Bölgesi'nde, Burdur ili Ağlasun ilçesine bağlı Çamlıdere köylüleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Türkiye üzerinde yapılan paleoarkeolojik araştırmalar, Anadolu toprakları üzerindeki ilk yerleşmelerin 10-12 bin yıl öncesine dayandığını göstermektedir. Paleolitik döneme ait

yerleşmeler, insanların üzerinde değişiklik yapmadan ev olarak kullandıkları doğal barınaklar yani mağaralardan meydana geliyordu. Paleolitik Çağın mağara yaşamı ve avcılık-toplayıcılık ekonomisi Neolitik Çağda yerini, yerleşik düzene ve tarla kültürleri ile hayvancılığa bırakmıştır. Türkiye’de bugün 81 il merkezi, 836 ilçe, 688 bucak 36 527 köy ve bu köylere bağlı 42 098 köy altı yerleşimi bulunmaktadır. 2007 yılı rakamlarına göre Türkiye nüfusu 73 milyon kişi olup bu nüfus il, ilçe ve köy şeklinde belirtilen yerleşim birimlerinde hayatlarını sürdürmektedir. Türkiye nüfusunun % 63’ü kentlerde, % 37’si kırsal alanda yaşamaktadır. Bundan 50 yıl önce, kentlerin ve köylerin tüketim alışkanlıkları farklıydı ve iki farklı yaşam tarzı ile temsil edilmekteydi. Bugün, kırsal ve kentsel nüfusun tüketim alışkanlıkları ve yaşam tarzları benzeşmektedir. Ülke içindeki bu değişim, kırsal nüfusun kentlerdeki yaşam tarzını görmesi ile oluşmuştur. Çünkü Türkiye’de 1990 yılında radyo ve televizyon yayıncılığının özel sektör tarafından da yapılabilmesine izin verilmiştir. Yeni kurulan radyo ve televizyon kanalları halkın bilgi edinme kapasitesini artırmıştır. Ayrıca, kırsal yörelerin temel alt yapı (yol, su, elektrik vb.) sorunları büyük ölçüde çözülmüştür. Motorlu ulaşım araçları kırsal yörede daha fazla kullanılabilir hale gelmiştir. Bu durum, kırsal toplumların kentlere daha sık gidebilmelerini olanaklı hale getirmiştir. Böylece kırsal toplumlar özellikle de genç nüfus gördükleri kent yaşamından etkilenmiştir. Öte yandan, Türkiye 1993 yılında cep telefonu ve internet ile tanışmıştır. 1997 yılından itibaren toplumda, özellikle kentlerde cep telefonu ve internet kullanımı yaygınlaşmıştır. İletişim araçlarındaki bu gelişim ile, dünyada küreselleşme adıyla yaşanan değişimlerin Anadolu’daki kırsal toplumlar üzerindeki etkileri bilinmemektedir. Bu araştırma bu gerekçe ile ele alınmıştır. Çalışma konum itibarıyla Batı Akdeniz Bölgesi’nde yukarı havzada bulunan bir köyde yapılmıştır. Bu köy, Burdur ili, Ağlasun ilçesi sınırları içinde bulunan Çamlıdere köyüdür. Araştırmada bilgi toplama tekniği olarak Hızlı Kırsal Değerlendirme Tekniği (RRA) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre: (1) Yukarı havzalarda bulunan köylerde geçim sağlayacak kaynaklar yetersizdir, (2) Genç nüfus kentlere göç etmekte ve kırlar boşalmaktadır, (3) En yaygın kullanılan iletişim aracı cep telefondur, (4) İnternet köylüler tarafından bilinmemektedir, fakat bağlantı olanaklarının yetersizliği nedeniyle kullanılmamaktadır, (5) Küreselleşmenin sağladığı bilgiye ulaşma olanaklarından yararlanılamamaktadır, (6) Dünya gündemindeki bilgiler önce Türkiye’nin kentlerine gelmekte buralardan da yukarı

havzalardaki köylere ulaşmaktadır, (7) Bugünkü haliyle köy halkının bilgi toplumuna ulaşması mümkün değildir.

Alkan vd., (2009), Doğal kaynakların çeşitli yasal statülerde, katı kurallarla korumaya alınması genellikle bu kaynağın kullanıcıları olan yerel halkın mağduriyetine neden olmaktadır. Kaynak kullanımına ilişkin getirilen yasak ve sınırlandırmalar nedeniyle oluşan çıkar kayıplarının alternatif yollarla giderilemediği ve yerel bilincin oluşturulamadığı durumlarda yerel halkta bu kaynağa ilişkin olumsuz algılar oluşabilmekte ve buna bağlı olarak da düşmanca tavırlar gelişebilmektedir. Bu durum, kaynak yönetimine yerel katılımın sağlanabilmesinin önünde önemli bir engeldir. Araştırma bulgularına göre; Kovada Gölü Milli Parkı ile organik bağı olan yerel halkın % 25'i milli parka karşı olumlu bir algıya sahipken, geri kalan % 75'lik kısmı ise olumsuz bir algıya sahiptir. Algıları farklılık gösteren iki grup arasında milli parka ilişkin bilgilendirme düzeyi ve faydalanmaya ilişkin yaşadıkları çıkar kayıpları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

İnce ve Tolunay (2009), Yerel halkın korunan alanlara karşı oluşturduğu olumlu veya olumsuz algıların oluşumunda etkili olan etmenler Kovada Gölü Milli Parkı örneği ile araştırılmıştır. Eğirdir, Sütçüler ve Isparta Orman İşletme Müdürlüklerinin orman köylerine verdikleri zati yapacak kapsamında yaptıkları sübvansiyonlar araştırılmıştır. Bu amaçla ilgi orman işletmelerin bünyesinde bulunan 149 adet orman köyünde on yıllık bir süre içerisinde köylüye verilen zati yapacak miktarları bulunarak, zati yapacak fiyatı ile piyasa satış fiyatı arasındaki farkı çarpılmak suretiyle köylüye yapılan sübvansiyonlar bulunmuştur. Buna göre orman işletmelerinin zati yapacak satışları kapsamında köylüye sağladıkları ekonomik katkı miktarları 2004 yılı fiyatlarıyla orman işletmeleri itibariyle saptanmıştır.

Tolunay vd., (2009a), Kermes meşesinde (*Quercus coccifera* L.) altı dönemde (15 Nisan, 15 Mayıs, 15 Haziran, 15 Temmuz, 15 Ağustos, 15 Eylül 2008) yapılan yeşil yaprak ve sürgün verimleri ölçümleri dikkate alınarak birim alanda otlatılabilecek kıl keçisi sayısı belirlemiştir. Çalışmada altı dönemin yeşil yaprak ve sürgün verimleri sırasıyla; 2410, 4418, 5746, 6350, 6363, 6366 kg ha⁻¹, kuru madde verimleri ise sırasıyla; 772, 1911, 3093, 3610, 3649, 3689 kg ha⁻¹ bulunmuştur. Buna göre,

tamamen (%100) kermes meşesi kaplı 1 ha alanda, 1 yılda otlayabilecek kıl keçisi sayısı 1-5 arasında değişmektedir. 15 Haziran en uygun otlatma dönemi olduğundan, araziyi tamamen (%100) kaplamış 1 ha kermes meşesinin 1 yıl boyunca besleyebileceği en yüksek kıl keçisi sayısı 4'tür. Birim alanda beslenebilecek kıl keçisi sayısı, kermes meşesinin araziyi kaplama ve diğer odunsu türler ile yaptığı karışım oranına göre değişmektedir.

Tolunay vd., (2009b), Kıl keçisi yetiştiriciliğine önemli yem girdisi sağlayan kermes meşesinin (*Quecus coccifera* L.) sürgün gelişimi, sürgünlerdeki yaprak sayısı, yeşil yaprak ve sürgün verimi ile bazı besin maddesi içeriklerinin vejetasyon dönemine bağlı olarak değişimi araştırılmıştır. Buna göre vejetasyon dönemi mart ayında başlamış, sürgünler en hızlı gelişimlerini nisan, mayıs ve haziran aylarında yapmıştır. Temmuz ve daha sonraki dönemlerde sürgünlerde boy gelişimi olmamıştır. Haziran ve sonraki dönemlerde yaprak sayısı azalmıştır. Ağustos ve eylül aylarında yeşil yaprak ve sürgün miktarında artış olmamıştır. Laboratuvar analizlerine göre yeşil yaprak ve sürgünlerdeki kuru madde ve organik madde miktarına en yüksek temmuz-ağustos aylarında ulaşmıştır. Araştırma sonuçları farklı kapalılık ya da tür karışımı olan kermes meşesi sahalarında yapılacak yemlik yaprak yararlanmasına yönelik önemli bilgiler sunmuştur.

Akyol (2010), Türkiye ormanlarının özelliklerini göz önünde bulundurarak ulusal, sürdürülebilir orman yönetimi ölçüt ve göstergelerini belirlemeye çalışmıştır.

Bekiroğlu ve Tolunay (2010a); Türkiye'nin Teke yöresinde yer alan Afyonkarahisar, Burdur ve Isparta illerindeki kıl keçisi popülasyonu ile orman, mera, nüfus ve gelir değişkenleri arasındaki ilişkiler belirlenmiş ve söz konusu değişkenler bakımından iller arasındaki farklılıklar saptanmıştır. Çalışma materyalini Teke yöresinde keçi yetiştiren 264 yerleşim birimi oluşturmaktadır. Bu veriler Isparta Bölge Orman Müdürlüğü ile 2006-2008 yıllarında ortaklaşa yapılan çalışma ile derlenmiştir. İl bazındaki örnek büyüklükleri katmanlı ve basit tesadüfi örnekleme teknikleri uygulanarak tespit edilmiştir. İstatistiki analizler nonparametrik yöntemler kullanılarak ve Statistical Package for Social Sciences 11.0 (SPSS) programı ile gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları %5 anlamlılık düzeyinde sınanmıştır. Söz konusu illerde kıl keçisi popülasyonu ile orman, mera, nüfus ve diğer kaynaklardan

sağlanan gelirler arasında istatistiki olarak anlamlı ancak zayıf, keçiden sağlanan ve toplam gelirler arasında ise güçlü ilişki olduğu; Afyon, Burdur ve Isparta illerinin kıl keçisi, ormanlar ve gelirler bakımından farklı ana toplumlara ait oldukları saptanmıştır.

Bekiroğlu ve Tolunay (2010b), Türkiye’de geleneksel olarak kıl keçisi yetiştiren Burdur ilinde kıl keçisi yetiştiren aile reislerinin sosyal, ekonomik ve demografik özellikleri arasındaki ilişkiler belirlenmiş ve kıl keçisi yetiştirme nedenleri araştırılmıştır. Çalışma materyali Burdur’un 10 ilçesinde kıl keçisi yetiştiren 786 aile reisiyle yapılan anket verileridir. Anketler Isparta Orman Bölge Müdürlüğü tarafından 2005-2007 yıllarında gerçekleştirilmiştir. 18 sorudan oluşan anket formlarındaki yanıtlar sayısallaştırılmış ve Microsoft Excel programı ile bilgisayara aktarılmıştır. İstatistik analizler nonparametrik analiz yöntemleri kullanılarak Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 11.0 programı ile yapılmıştır. İstatistik test sonuçları %5 anlamlılık düzeyinde sınanmıştır ($p < 0.05$). Ayrıca kıl keçisi yetiştiren aile reislerinin sosyoekonomik, demografik ve geleneksel özellikleri tablo ve grafikler yardımıyla betimlenmiştir. Burdur ilinin 10 ilçesinde kıl keçisi yetiştiren aile reisleri arasında hane halkı sayısı, eğitim düzeyi, kıl keçisi sütünü değerlendirme şekli, arazi sahipliği, göçerlik, çobanlık, devlet kredisi talep çeşitleri ve kıl keçisi yetiştirme ısrarı bakımından uyum olduğunu; yetiştirilen kıl keçisi miktarı, kıl keçilerinden ve diğer kaynaklardan elde edilen gelirler, göç süresi, kuru ve sulanabilir arazi sahipliği bakımından uyum olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca 2 ilçede yetiştirilen kıl keçisi miktarı ve aile birey sayıları arasında; 4 ilçede kıl keçisi miktarı ve keçilerden sağlanan gelirler arasında; 1 ilçede kıl keçi miktarı ve sulanabilir tarım arazisi miktarları arasında; 1 ilçede kıl keçisi miktarı ve keçi sütünü değerlendirme şekli arasında ilişki bulunmuştur. Betimsel analizler eğitim düzeyi düşük, az gelirli ve işleyebileceği tarım arazisi bulunmayan aile reislerinin, geçimlerini başka ekonomik etkinliklerle sağlaması için önerilen devlet kredilerini reddederek kıl keçisi yetiştirmeye devam edeceklerini göstermiştir.

Kara, Dönmez-Şahin ve Ay (2010), Küresel ısınmanın Uşak ilinde oldukça etkili olduğunu bilimsel çalışmalar ile ortaya koymuştur. Uşak ilindeki sıcaklık artışlarına ve yağış düşüşlerine dikkat çekmiş ve bu durumun Uşak’taki tarım bitkilerine olan etkilerini anlatmıştır.

Koç (2010), Ormanlarda yanan alanların rehabilitasyonu ve yangına dayanıklı ormanların tesisi projesini (YARDOP) irdelemiştir. Yangından etkilenen alanlarda kullanılacak türlere ve olası yangında tahribatı en aza indirmek için arazi özelliklerinin göz önünde bulundurulmasının önemine değinmiştir.

Bekiroğlu ve Tolunay (2011), Türkiye’de keçi yetiştiriciliğinde yaygın olarak kullanılan ırklar kıl keçisi ve tiftik keçisidir. Bunlardan kıl keçisi (*Capra hircus* L.) % 96 oran ile en çok yetiştirilen ırktır. Kıl keçisi üretiminin en yaygın olarak yapıldığı alanlar; Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleridir. Bu yörelerde yaşayan Yörükler, yüz yıllardır bu bölgelerin yukarı havzalarında kıl keçisi yetiştirmektedir. Kıl keçisi yetiştiriciliği Yörükler için bir üretim sisteminin yanında, kültürel bir değer simgesidir. Kıl keçisi yetiştirilen bölgelerin sınırları ile Akdeniz maki vejetasyonu içinde yer alan bazı ağaç ve ağaççık türlerinin doğal yayılış sınırları arasında benzerlikler vardır. Bu benzerliği kermes meşesi (*Qercus coccifera* L.) ve boz pırnal meşesi (*Qercus aucheri* Jaub.&Spach.) türleri açık bir şekilde göstermektedir. Her iki ağaç türü de kıl keçisinin yaprak ve sürgünlerini severek yediği odunsu türlerdir. Kıl keçisi bu ağaç/ağaççık türünün doğal yayılış alanını yaşam ortamı olarak seçmiştir.

Aksoy ve Yavuz (2012), Türkiye’nin mera alanlarının durumunu incelemiş, Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki çiftçilerin küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini bırakma nedenlerini araştırmış. Hayvancılığın sorunlarına, bölgedeki köyden kente göçün ekonomik nedenlerine ve göçün oluşturduğu sorunlara değinmiştir.

Ay ve Tolunay (2012), Orman köylerinde kullanılan güneş enerjisi ısıtma sistemlerinin yakacak odun kullanımı üzerindeki etkileri ve Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) tarafından yapılan uygulamalar değerlendirilmiştir. Çalışmada, güneş enerjisi ısıtma sistemlerinin ısınma, ısıtma ve pişirme amaçlı kullanılan yakacak odun tüketimini önemli ölçüde azalttığı belirlenmiştir.

Yeşildağ ve Tolunay (2012), Orman kaynakları rehabilitasyon çalışmalarının kırsal toplumlar üzerindeki etkileri Bolu Orman Bölge Müdürlüğü bazında incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, orman kaynakları rehabilitasyon çalışmalarının kırsal

toplumlar üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Olumlu etkiler; köylülerin ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve mera ıslah çalışmalarında istihdam edilmesi, dolayısıyla parasal gelir sağlamaları şeklinde ortaya çıkarken, olumsuz etkiler; rehabilitasyon çalışmaları yürütülen orman alanlarının hayvan otlatılmasına kapatılması, köylülerin özellikle odun dışı orman ürünleri anlamında bu alanlardan faydalanmalarının engellenmesi ve avlanmanın yasaklanması şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tolunay vd., (2014), Türkiye’de, 2011 yılına kadar, devlet ormanlarında keçi otlatılması yasaklanmıştır. Bu yasağa rağmen köylüler, keçilerini devlet ormanlarında illegal şekilde otlatmışlardır. Çünkü, devlet ormanlarında yetişen bazı odunsu ve otsu türler, keçi beslenmesinde önemli bir yem kaynağıdır. Orman idaresi 2011 yılında aldığı radikal bir karar ile devlet ormanlarında keçi otlatma yasağını kaldırmıştır. Devlet hazırlanan otlatma yönetim planları kapsamında orman alanlarında keçi otlatılmasına izin vermiştir. Keçi yetiştiricileri orman idaresinin otlatma alanlarını dar kapsamlı tuttuğunu ve birim alanda otlatılacak hayvan sayısını kısıtladığını öne sürmektedir. Otlatma yapılacak devlet ormanlarının otlatma kapasitesinin belirlenmesine ve maki alanlarında birim alanda otlatılabilecek hayvan sayısına ilişkin bilimsel bilgi bulunmamaktadır. Bu çalışma ile maki alanlarının otlatma kapasitesi ve birim alanda otlatılabilecek hayvan sayısının belirlenmesine yardımcı olacak bir yaklaşım geliştirilmiştir. Çalışmada, Türkiye’deki maki vejetasyonunda asli ağaççık türü olarak geniş bir yayılış gösteren çalı türü kermes meşesi (*Quercus coccifera* L.) ve bu ağaççık türünün sürgün ve yaprakları ile beslenen kıl keçisi (*Capra hircus* L.) ele alınmıştır. Çalışma iki aşamada yürütülmüştür. İlk aşama: Kurulan deneme deseni ile kermes meşesinden yeşil yaparak ve sürgün örnekleri alınmıştır. Bu örnekler üzerinde birim alandan elde edilebilecek yeşil madde (g m⁻²) ve kuru madde (kg ha⁻¹) miktarları belirlenmiştir. Bir kıl keçinin günlük tüketmesi gereken kuru madde miktarı dikkate alınarak, 1 yıl içinde 1 ha alanda beslenebilecek keçi sayıları belirlenmiştir. Kermes meşesi için en iyi otlatma dönemi Haziran ayıdır. Araziyi kaplama durumuna göre, 1 ha alanda otlatılabilecek keçi sayısı 1-4 arasında değişmektedir. İkinci aşama: Orman idaresi tarafından, kermes meşesinin asli tür olarak yayılış gösterdiği devlet ormanları için hazırlanan otlatma planı analiz edilmiştir. Orman idaresi, birim alanda otlatılabilecek hayvan sayısını belirlerken maki alanlarının kapalılık oranını dikkate

almaktadır. Bu nedenle yemlik yaprak ve sürgün veriminin iyi olduğu maki alanları tam kapasite ile kullanılmamakta, düşük verime sahip maki alanlarında ise aşırı otlatma yapılarak ekosisteme zarar verilmektedir. Sürdürülebilir keçi yetiştiriciliği için maki alanlarının otlatma kapasitelerinin belirlenmesinde bu çalışma ile geliştirilen yöntem kullanılmalıdır.

Güleç (2015), Odun dışı orman ürünlerinin Türkiye ve diğer ülkelerin ekonomisine etkisini ayrıntıları ile açıklamıştır. Gediz havzasında yer alan fıstık çamı ormanlarının yöresel ekonomiye sağladığı katkıları anlatmıştır.

Topal, Özsoy ve Şahinler (2016), Küresel ısınmanın Türkiye'deki bitki örtüsüne ve hayvanlara olan etkilerini açıklamış, küresel ısınmanın getirmiş olduğu sıkıntıların arılar ve arıcılık üzerindeki olumsuz etkilerini çok yönlü olarak irdelemiştir.

Türkoğlu vd., (2016), Akdeniz Bölgesi kermes meşesi (*Quercus coccifera* L.) makilik alanlarında otlatma kapasitesinin yem varlığı (vejetasyon kaplama ve yem kütlesi) ve kıl keçisi oğlaklarının (*Capra hircus* L.) büyüme performansları üzerine etkisi belirlenmiştir. Bu kapsamda kıl keçisi varlığı, otlatma kapasitesini aşan ve aşmayan aynı ekolojik özelliklere sahip iki köy örnek olarak seçilmiştir. Bu köylerde, kıl keçisi oğlaklarının büyüme performanslarını belirlemek için doğum ağırlığı ve 90 günlük ağırlıkları tespit edilmiş ve kıyaslanmıştır. Sonuç olarak, bu köylerde, kıl keçilerinin büyüme performansları ile vejetasyon kaplama ve yem kütlesi arasında çok güçlü pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur ($P < 0,05$). Yüksek otlatma kapasitesinin, yem varlığını etkilemesinden dolayı oğlakların büyüme performansını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bu sonuçlara bağlı olarak, otlatma planlarında yem varlığı ve otlatma kapasitesi, sürdürülebilir keçi yetiştiriciliğini sağlamak için göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalardır.

Demiroğlu-Topçu, Özkan (2017), Hayvancılıkta çayır ve meraların önemine değinmiştir. Ege Bölgesi'ndeki çayır ve meraların yetersizliğine dikkat çekmiştir.

Nur (2018), Orman yolları planlama ve yapım çalışmalarının ekonomik ve yönetsel durumunu incelemiştir. Bu konu ile ilgili Isparta Orman Bölge Müdürlüğü çalışanlarından bazı meslek gruplarına ait kişilerin görüşlerini ortaya koymuştur.

Alavalapati ve Gill (tarihsiz), Alavalapati ve Gill tarafından sosyal ormancılığın kavramsal ve teorik analizinin yapıldığı bir çalışmada, çeşitli sosyal ormancılık tanımları analiz edildikten sonra, sosyal ormancılığın en kapsamlı tanımının; “İnsanların günlük geçim, parasal gelir, çevre güvenliği vb. gibi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, en az bir idare süresi içerisinde ağaç ve orman ürünlerinin bir ya da birkaçının üretilmesini sağlayan çalışmalar.” olabileceğini belirtmişlerdir

Geray (tarihsiz), Türkiye'nin ormancılık politikasının doğru olduğunu fakat amaç, hedef ve araçların önceliklerinin ve kapsamlarının, dünya ve ülke ölçeğinde ortaya çıkan değişimlere, araştırma sonuçlarına ve edinilen birikimlere paralel olarak yeterli hızda geliştirilemediğini belirtmektedir. Bunlar kadar önemli olan diğer hususlar ise, uzun dönemli kararların gerçekleştirilmemesi, bazı önerilerin yeterli birikim ve deneyim sağlayabilecek ölçülerde hayata geçirilmemesi, dolayısıyla sistemin geri beslenme olanaklarının kısıtlı kalması, belirsizliğin hakim olması... olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca ülkede orman kaynakları bağlamında sürdürülebilirliği engelleyen en önemli faktörün kırsal yoksulluk olduğunu, ORKÖY'ün kırsal yoksulluğu giderecek birçok çalışma gerçekleştirilmesine rağmen, konunun tüm ormancılık çalışmalarının öncelikli konusu haline getirilemediğini; AGM, OGM, MPMG politikalarının bu konuya gereken önemi vermediğini ve ORKÖY ile bu kurumlar arasında etkin bir işbirliği gerçekleşmediğini açıklamaktadır. Türkiye'de sürdürülebilir ormancılığı gerçekleştirmede ortaya çıkan en önemli engeller şu şekilde sıralabilir: (a) Siyasi ve toplumsal iradenin zayıflığı, (b) çok aşırı nüfus artışı ve çok yoğun kentleşme, (c) Kırsal bölgelerdeki yoksulluk ve paylaşım dengesizlikleri, (d) Orman ürünlerindeki, özellikle odun ham maddelerindeki arz-talep dengesizlikleri, (e) Ormancılıkla yakından ilgili olan sektörlerdeki politika ve uygulama yanlışlıkları, (f) Ülke ekonomisinin yeteri kadar hızlı büyütülmemesi ve kaynak oluşturulmaması, (g) Ormancılık sektörüne tahsis edilen kaynakların akılcı olarak kullanılmaması, (h) Eğitim, bilgi ve deneyimlerin yetersizliğidir.

3. KAVRAMSAL TEMELLER

3.1.Orman Varlığının Önemi

Yeryüzündeki tüm canlı varlıklar için vazgeçilmez bir doğal kaynak olan ormanlar; artan nüfus, sanayileşme, küresel ısınma gibi etkenlerle günümüzde daha da büyük bir önem kazanmıştır. Geçmişte sadece ağaç topluluğu olarak algılanan ve temel yararı odun hammaddesi olarak değerlendirilen ormanlar, bugün artık sadece odun hammaddesi kaynağı değil, sağladığı odun dışı ürünler yanında toprağın korunması, su rejiminin düzenlenmesi, havanın temizlenmesi, yaban hayatının devamı, biyolojik çeşitliliğin korunması gibi vazgeçilmez çevresel değerleri ile bütün dünyanın doğal mirası olarak kabul edilmektedir (Koç, 2010).

Ormancılık sektörü, ulusal ekonomide en fazla istihdam yaratan sektörler arasındadır. Sektörün emek-yoğun teknolojileri kullanması, kalifiye olmayan işgücüne istihdam sağlamakta ve sektör özellikle kırsal kalkınmayı desteklemede özel bir öneme sahiptir (Konukçu,2001; Akyol,2010).

Türkiye’de orman içi ve kenarında yaşayarak yaşamını orman kaynaklarına bağlı olarak idame ettiren 21.226 adet orman köyünde 7,1 milyon orman köylüsü (1985 yılında 10,2 milyon idi) bulunmaktadır. Orman köylüsünün başlıca geçim kaynağı ormanlardır (Orköy, 2008; Güleç, 2015).

Orman varlığı hayvancılık, sanayi, turizm gibi birçok ekonomik faaliyetle yakından ilgilidir. Orman çok yönlü ve doğru bir şekilde kullanıldığında hem orman köylüsünün kalkınmasına hem de ülke ekonomisinin canlanmasına hizmet eden eşsiz bir zenginliktir. Bu zenginliğin ülkemizdeki hayvancığı ve diğer ekonomik faaliyetleri nasıl etkilediğini belirlemek için öncelikle orman varlığımızın durumunu ortaya koymamız gerekir.

3.2. Türkiye Orman Varlığı

Ormanların ülke ekonomisine katkısı ülkede bulunan orman varlığının durumu ile yakından ilgilidir. Bu bağlamda ülkemizde bulunan ormanların durumunu ele almak ve çeşitli araştırmalar ile ortaya konulmuş verileri incelemek oldukça önem arz etmektedir.

Çizelge 3.1. Türkiye orman varlığının durumu

Normal		Bozuk		Toplam	
Ha	%	Ha	%	Ha	%
11.558.668	53,3	10.119.466	46,7	21.678.134	100

(Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012a,)

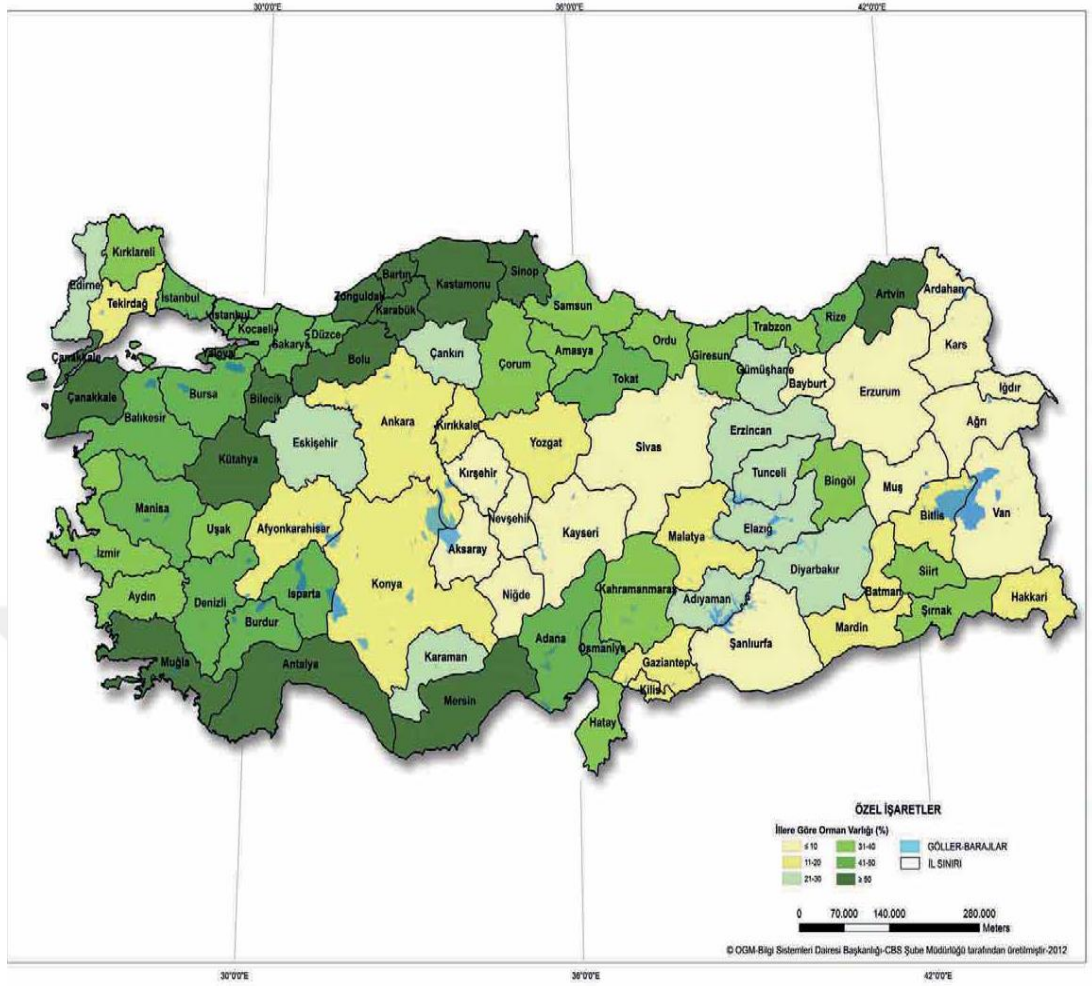
Çizelge 3.1’de de görüldüğü gibi, Türkiye’de 11.558.668 ha normal, 10.119.466 ha bozuk olmak üzere toplam 21.678.134 ha orman bulunmaktadır. Normal ormanlar tüm orman varlığının %53,3’ünü oluşturmaktadır. Bozuk ormanlar ise tüm orman varlığı içinde % 46,7 gibi azımsanamayacak kadar büyük bir orana sahiptir. Türkiye orman varlığını daha ayrıntılı olarak inceleyecek olursak orman alanlarının bölgelere göre dağılımını irdelemek gerekir. Bu doğrultuda konuyu aydınlatmak için Türkiye’nin sahip olduğu orman varlığının bölgelere göre dağılımı ile ilgili şu verileri vermek mümkündür.

Çizelge 3.2. Türkiye orman varlığının bölgelere dağılımı

Bölgeler	Orman alanı %
Karadeniz Bölgesi	27
Akdeniz Bölgesi	22
Marmara Bölgesi	17
Ege Bölgesi	13
Doğu Anadolu Bölgesi	10
İç Anadolu Bölgesi	8
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	3

(Milli Eğitim Bakanlığı, 2016)

Çizelge 3.2’de de görüldüğü gibi, Türkiye orman varlığının en büyük bölümü Karadeniz Bölgesinde, en az bölümü ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır. Tez konusunda ele aldığımız Uşak ilinin bulunduğu Ege Bölgesi ise %13’lük bir orman varlığı ile dördüncü sıra yer almaktadır. Türkiye ormanlarının durumunu bölgeler açısından ortaya koyan tüm bu sayısal veriler incelendiğinde elde edilen bilgilere boyut kazandırmak için Türkiye’de bulunan orman varlığının iller bazında da ele alması gerekmektedir.

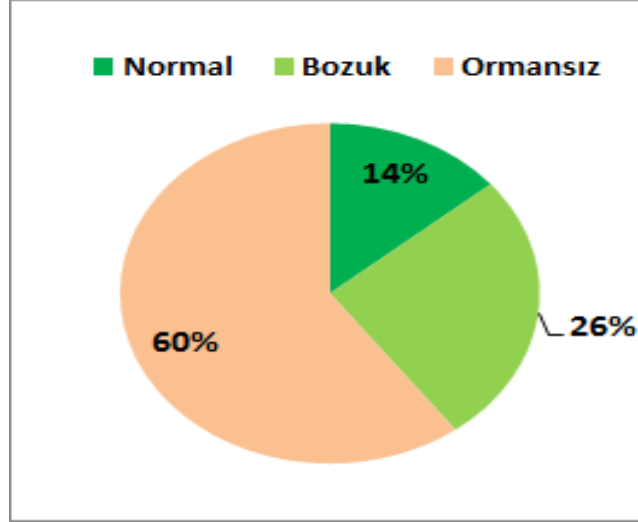

Şekil 3.1. İllere göre orman yoğunluğu haritası
(Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012b)

Şekil 3.1'deki Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu harita incelendiğinde Türkiye orman alanlarının genel olarak kıyı bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Orman yoğunluğunun en çok olduğu iller Mersin, Antalya, Muğla, Kütahya, Çanakkale, Bilecik, Bolu, Karabük, Zonguldak, Bartın, Kastamonu, Sinop olarak sıralanabilir. Araştırmaya konu olan Uşak ili orman yoğunluğu açısından %31-40'lık dilimde yer almaktadır. Bu bilgiler eşliğinde Uşak ilinin orman varlığını daha ayrıntılı incelemek konuya ışık tutması açısından oldukça önemlidir.

3.3. Uşak İli Orman Varlığı

Uşak ilinin orman alanlarının tüm ilin yüz ölçümünde oransal olarak ne kadar yer kapladığı ve ildeki orman alanlarının ne durumda olduğu aşağıdaki grafikte sayısal olarak ifade edilmiştir.

Şekil 3.2.Uşak ili orman varlığı
(Orman Genel Müdürlüğü, 2018)

Şekil 3.2’de de görüldüğü gibi, Orman Genel Müdürlüğü’nün 2018 verilerine göre tüm il alanının % 60 gibi büyük bir bölümü ormansız alanlardan oluşmaktadır. Ormanlık alanlar ise tüm alanın % 40’nı kaplamaktadır fakat bu alanların sadece % 14’lük bir kısmı bozulmadan günümüze kadar gelmiştir. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda ilin orman alanlarında büyük bir oranda bozulma olduğu söylenebilir. Elbette ki bu bozulmada insan etkisinin ne kadar olduğu önemlidir bu nedenle Uşak ili nüfus dağılımının ildeki orman varlığı ile ilişkisini irdelemek gerekir.

3.3.1. Uşak ili nüfus dağılımı ve orman varlığı ilişkisi

Bir ilde bulunan orman varlığı o ilde yürütülen ekonomik faaliyetler üzerinde etkilidir. Uşak ilindeki orman varlığı yeterli olmamakla beraber yine de ormanlar birçok alanda ekonomiyi desteklemektedir. Bunun en büyük sebeplerinden biri ilin nüfus dağılımıdır.

Çizelge 3.3. Uşak ili nüfus dağılımı

Yaşanılan yer	2017 TÜİK nüfus verileri
İl -İlçe merkezleri	258744
Köy -Belde	106227
Toplam	364971

(TÜİK,2018; Uşak Haber Merkezi, 2018)

Çizelge 3.3'te de görüldüğü gibi, 2017 TÜİK verilerine göre Uşak ilindeki toplam nüfus 364971 kişi olmakla beraber bunun 258744 kişisi il-ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. 106227 kişi ise köylerde ve beldelerde yaşamaktadır. Bu veriler Uşak nüfusunun %70,8'inin şehirde, %29,2'sinin ise kırsal kesimde yaşadığını göstermektedir. Bu değerlerden yola çıkarak nüfusun dörtte birinden fazlasının kırsal kesimde yaşadığını söylemek mümkündür. Bu noktada köylerin sayısını ve kuruldukları alanların orman varlığına olan mesafesini ele almak konuya daha geniş çerçeveden bakmamızı sağlayacaktır.

Çizelge 3.4. Uşak köylerinin kurulduğu alanlara göre sayısal dağılımı

Orman içi köy sayısı	Orman bitişiği köy sayısı	Orman köyü toplam sayısı	Uşak ili toplam köy sayısı
32	174	206	260

(ORKÖY, 2000 & DİE, 1996; Tolunay ve Korkmaz, 2001)

Çizelge 3.4'te de görüldüğü gibi, Uşak ilinde 32 adet köy orman içinde, 174 adet köy orman bitişiğinde konumlanmaktadır. Uşak ilinde toplam 260 köy vardır. Bu veriler göz önüne alındığında Uşak ilinde bulunan köylerin oldukça büyük bir bölümünün orman köyü olduğu görülmektedir. Bu bilgilerle tüm il nüfusunun dörtte birinden daha fazlasının köylerde yaşadığı (bkz. Çizelge 3.3) bilgisi birleştirildiğinde Uşak ilindeki köylerin azımsanamayacak bir nüfusa sahip olduğu ve bu köylerin çoğunun orman köyü niteliğinde olduğu söylenebilir. Bu noktada orman köylerinde yaşayan halkın ne oranda hayvancılık ile uğraştığı, hayvancılık yaparken orman varlığının nimetlerinden ne oranda faydalandığı, bölgenin iklimi ve mera alanlarının durumu gibi özellikleri ortaya koymak araştırma konusunun çeşitli açılardan ele alınmasını ve aydınlanmasını sağlayacaktır.

3.4. Uşak İlinde Hayvancılık ve Küresel Isınma İlişkisi

Bir ildeki hayvan sayısı ve bu sayının yıllar içindeki değişimi bölgede yapılan hayvancılığın ne durumda olduğu ile ilgili önemli ip uçları vermesi açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle Uşak ilindeki hayvan sayılarının yıllara göre değişimini incelemek olayı çok yönlü görmek için gereklidir.

Çizelge 3.5. Uşak ili büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı

Hayvanın türü	2002 yılı	2016 yılı
Büyükbaş hayvan sayısı	78.254	124.208
Küçükbaş hayvan sayısı	326.485	493.591

(Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2016)

Çizelge 3.5’te de görüldü gibi, Uşak ili genelinde 2002 yılında 78.254 adet büyükbaş hayvan var iken bu sayı 2016 yılında 124.208’e yükselmiştir. 2002 yılında 326.485 adet küçükbaş hayvan var iken bu sayı 2016 yılında 493.591’e yükselmiştir. Hayvan sayısının yıllar içinde artıyor olması hayvanların en iyi şekilde yetiştirilmesi ve il ekonomisine katkı sağlaması için en önemli ihtiyaçları olan beslenme ihtiyaçlarının karşılanması gereğini ön plana çıkarmaktadır.

Küresel ısınmanın tüm dünyayı etkilediği ve etkisi altına aldığı bölgelerdeki bitki örtüsüne zarar verdiği araştırmalarla sabittir. Yapılan araştırmalar küresel ısınmanın Uşak’ta da etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Küresel ısınmanın etkilerini incelemek amacı ile Uşak ilinde yapılan bir araştırmada “Uşak ilinde sıcaklık, her 10 yılda 0,1 °C civarında artmaktadır.” (Kara, Dönmez- Şahin, ve Ay, 2010) sonucuna ulaşılmıştır. Küresel ısınmanın etkili olduğu bölgelerdeki mera ve çayır alanlarını olumsuz yönde etkilediği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle hayvanların beslenmesinde çok büyük bir öneme sahip olan mera ve çayır alanlarının durumunun Türkiye genelinde ve Uşak ili özelinde incelenmesi araştırmaya ışık tutması açısından önemlidir.

3.5. Türkiye Mera Alanları

Mera alanlarının durumu hayvancılığın verimli bir şekilde yapılmasını ve gelişmesini etkileyen önemli etkenlerden biridir. Türkiye mera alanlarının tüm ülke yüzölçümüne oranının bilinmesi ise ülkedeki mera alanlarının ne durumda olduğunu ortaya koymak açısından oldukça gereklidir. Bu nedenle bu bölümde Türkiye yüzölçümünde mera alanlarının ne kadar yer kapladığını sayısal verilerle irdelleyeceğiz. Bu amaçla daha önce bu doğrultuda yapılmış olan çeşitli bilimsel çalışmalar sonucunda elde edilen sayısal veriler aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 3.6. Türkiye mera alanları

Türkiye yüz ölçümü (Ha)	Mera alanları (Ha) (TÜİK sayımı 2001)	Mera alanlarının Türkiye yüz ölçümüne oranı
78000000	14.616.687	%18,7

(TÜİK, 2001; Tarım ve Orman Bakanlığı)

Çizelge 3.6’da görüldüğü gibi, Türkiye’nin yüz ölçümü 78000000 ha dır ve bu alanın sadece 14.616.687 ha’ı mera alanlarından oluşmaktadır. Yani Türkiye yüz ölçümünün % 18,7’si mera alanlarından oluşmaktadır. Türkiye’nin gelişmekte olan bir ülke olduğu ve ekonomisinin büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayandığı düşünülürse bu oranın yeterli bir oran olmadığını belirtmek oldukça doğru bir tesbit olacaktır.

Ülke hayvancılığının bel kemiği olan doğal çayır ve meralarımız, 1940’lı yıllarda 44 milyon hektarla ülke topraklarımızın yarısından fazlasını kaplarken, günümüzde yaklaşık 14-15 milyon hektarlara gerilemiştir. Doğal yem alanlarımız üzerinde uzun yıllardır süren plansız, aşırı ve erken otlatmalar nedeniyle bitki örtüsü bozulmuş ve bu alanlar erozyona açık hale gelmiştir. 1940 yılında bir hayvan birimi başına 3.38 ha mera alanı düşerken, son yıllarda bu değer 1.18 ha’a kadar gerilemiştir ve birim alanda otlayan hayvan sayısında 3 katlık bir artış vardır (Kuşvuran ve ark., 2011; Demiroğlu-Topçu, Özkan, 2017). Türkiye genelinde durum böyle iken araştırmanın yapıldığı Uşak ilindeki arazinin özelliklerine göre dağılımını irdelemek Uşak ili mera-çayır alanlarının durumunun Türkiye geneliyle kıyaslamasını ve Uşak ili özelinde mera-çayır alanlarının yeterli olup olmadığını ortaya konulmasını sağlayacaktır.

3.6. Uşak İli Mera Alanları

Bir il arazisinde mera ve çayır alanlarının oransal olarak ne kadar yer kapladığının bilinmesi o ildeki mera alanlarının durumunu ortaya koymak açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu amaçla bilimsel çalışmalar sonucu elde edilmiş olan Uşak ilinin arazi özelliklerine ait önemli sayısal veriler aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 3.7. Uşak ili mera alanları

Arazi özelliği	Alan (Ha)	Yüzde %
Sulu tarım alanı	18.971	3,6
Kuru tarım alanı	216.576	40,6
Çayır-Mera	27.693	5,2
Ormanlık- Fundalık	220.209	41,2
Tarım dizisi	50.652	9,5

(Uşak Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017)

Çizelge 3.7’de Uşak il arazisinin özelliklerine göre dağılımı gösterilmektedir. Bu tablodan da anlaşılacağı üzere Uşak il arazisini % 41,2’lik bir oranla ormanlık-fundalıklar oluşturmaktadır. İl arazisinde en az yer kaplayan ise sulu tarım yapılan alanlardır. Çayır ve mera alanları ilin sadece % 5,2’ lik bir kısmını kaplamaktadır.

Ülke genelinde çeşitli nedenlerle mera ve çayır alanları her geçen gün azalmaktadır. Uşak ilinde de durum çok farklı değildir. İlin sadece % 5,2’ lik bir kısmı mera ve çayırlarla kaplıdır. Bu durum doğrudan hayvancılık ve hayvancılıkla geçimini sağlayan kişileri de etkilemektedir. Mera-çayır alanlarının az olması hayvanlarının yem ihtiyacını karşılamak isteyen insanların farklı arayışlara girmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu zorunluluk zaman içinde insanları orman içi mera alanlarını kullanmaya itmiştir. Zira Bakoğlu’nun (2004) da aktardığı gibi, ormanların birçoğu büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar tarafından tüketilen orman altı yem türlerini kapsar. Ayrıca orman alanlarındaki çalı ve buğdaygillerin hayvanlara otlatılması genç fidelerin rekabetini artırmakta, güneşten daha iyi yararlanmalarını sağlamakta ve bu şekilde genç fidelerde iyi bir gelişme oluşturmaktadır. Ormanlık alanlarda buğdaygillerin aşırı gelişmesi ağaç hacim gelişimini olumsuz etkilemektedir (Skovlin, 1976; Bakoğlu, 2004). Yani orman içi mera alanlarının bilinçli bir şekilde hayvanlara otlatılması hem hayvancılığa hem de orman varlığının iyileşmesine katkı sağlar.

3.7.Uşak İli Orman Varlığının Korunması ve Orman İçi Mera Alanlarından Faydalanma

Yapılan bilimsel araştırmalar sonucu elde edilmiş olan sayısal veriler doğrultusunda Uşak ilinde bulunan orman arazilerinin durumunu aşağıdaki gibi tablolaştırmak mümkündür.

Çizelge 3.8. Uşak orman varlığı (oransal olarak)

Koru orman		Baltalık orman		Toplam orman	
Normal (Ha)	Bozuk(Ha)	Normal (Ha)	Bozuk(Ha)	Normal (Ha)	Bozuk(Ha)
%58	%42	%2	%98	%34	%66

(Konukçu, 1999; Tolunay ve Korkmaz, 2001)

Çizelge 3.8’de de görüldüğü gibi, Uşak’ta bulunan koru orman alanlarının %58’i normal, %42’si bozuk ormanlardan oluşmaktadır. Bu veriler doğrultusunda Uşak ili koru ormanlarının yarısından fazlası normal ormanlardan oluşmaktadır diyebiliriz. Baltalık ormanların ise %2’si normal,% 98’i bozuk ormandır. Toplam olarak değerlendirildiğinde de tüm ormanların %34’ü normal orman iken % 66 gibi büyük bir oranının bozuk ormanlardan oluştuğu görülmektedir. Bu veriler Uşak ormanlarının büyük bir bölümünün çeşitli sebeplerden ötürü bozulmaya uğradığını ortaya koymaktadır. Bu bozulmanın en büyük sebeplerinden birisi de hayvanların orman içi meralarda otlatılması ve bu esnada ormanlara bilinçli veya bilinçsiz zarar verilmesidir. Bu nedenle hayvan otlatma esnasında ormanlara zarar verilmesinin önüne geçmek maksadıyla orman alanlarında otlatma yapılamayacak olan alanlar kanunlarla belirlenmiştir. Bu alanlar şu şekilde sıralanabilir.

- Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlar,
- Doğal veya yapay olarak gençleştirmeye ayrılan alanlar,
- Rehabilitasyon ve YARDOP kapsamında tesis edilen yangın durdurma zonlarındaki ekim ve dikim yoluyla gençleştirmeye ayrılan alanlar,
- Ağaçlandırılmış olan sahalar,
- Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzaları,
- Koruya tahvil, verimli baltalık olarak işletilen ve canlandırma kesimleri ile rehabilitasyon çalışmalarına konu edilen yerlerde hayvanların zarar veremeyeceği boya ulaşmamış ve ilgili işletme şefliğince hayvanların ağaçlara zarar verebileceği tespit edilen ormanlar,

- Seçme işletmeciliği uygulanan alanlarla, devamlı orman olarak işletilen ormanlardaki gençleştirme nüveleri,
- Özel ağaçlandırma sahaları,
- Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalar,
- Çam pamuklu koşnili bulunan basralı ormanlar hariç, arıcılığı desteklemek amacıyla tesis edilen ormanlık alanlar (Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatmasına İlişkin Usul ve Esaslar, 2012).

Orman içi mera alanlarının nasıl kullanılacağı kanunlarla belirlenmiştir fakat kanunların uygulanmasında ciddi manada sıkıntılar vardır. Bu nedenle Türkiye genelinde de Uşak ilinde de orman içi mera alanları ve ormanlar hayvan otlatılması esnasında halen zarar görmeye devam etmektedir. Ancak kanunları daha etkili hale getirerek hem tüm ülkede hem de Uşak ilinde orman içi mera alanlarını korumak ve orman varlığını daha iyi hale getirmek mümkündür.

Uşak ilinin sahip olduğu orman kaynaklarının verimli bir şekilde işletilmesi için; hem koru ormanlarının hem de baltalık ormanların verimli hale getirilmesi gerekmektedir. Uşak ilinin koru ormanlarının % 42'si bozuk vasıflıdır. Bu ormanların uygun ağaçlandırma ve silvikültürel tedbirlerle kısa zamanda verimli hale getirilmesi mümkündür. Zira ilin en önemli ağaç türlerinden birisi kızılçamdır. Bozuk vasıflı kızılçam alanları, özellikle otlatma baskısının azaltılması ile kısa zamanda kendisini toparlayabilmektedir. İlin orman kaynaklarının verimli hale getirilmesinde asıl sorun bozuk vasıflı baltalık ormanlarıdır. Bozuk vasıflı baltalık ormanlar il düzeyinde % 98 gibi yüksek bir orana ulaşmaktadır. Bölge halkı tarafından bu alanlar orman alanı değil de otlatma alanı olarak görülmektedir. Bu alanlarda orman köylüsü yoğun bir şekilde hayvanlarını otlatmaktadır. Aşırı otlatmalar orman ekosisteminin dengesini bozmaktadır. Bu nedenle bu alanlarda ormancılık üretimi yapılamadığı gibi bu alanlar hayvancılık içinde yetersiz kalmaktadır. Baltalık ormanların verimli bir hale getirilip işletilebilmesi için hem baltalık orman yenileme çalışmaları yapılmalıdır hem de orman alanları içerisinde yasa dışı yapılan düzensiz otlatmalar planlı otlatma

haline getirilmelidir. Nitekim ilgili kanunlar çerçevesinde bu düzenlemeleri yapmak mümkündür (Tolunay ve Korkmaz, 2001). Ormanları ve orman içi mera alanlarını korumak adına yapılması gereken çalışmalar bunlarla da sınırlı değildir. Orman içi mera alanlarından faydalanırken ormana zarar vermemek gerekir. Orman içi mera alanlarında hayvan otlatma işlemi mevcut orman varlığını koruyup iyileştirecek şekilde yapılmalıdır.

Orman idaresinde otlatmanın başarılı olması için bazı faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bunlar (a) orman alanlarında yem bitkilerinin oranı yüksekse otlatma yoluyla ağaçlara olan zararın azaltılması, (b) Otlayan hayvanların cinsine dikkat edilmesi ve geniş yapraklı ağaç fidelerinin hakim olduğu sahalardan koyunların-keçilerin uzak tutulması, (c) Otlatma mevsimi dikkate alınarak hayvanların otsu bitkileri tercih ettikleri dönemde otlatma yapılması, (d) Ağaç fidelerinin otlama zararına direnci ve gelişme durumunun dikkate alınması olarak sıralanabilir. Tüm bu faktörler dikkate alınır ve olayın seyri ormana avantaj sağlayacak şekilde yönlendirilirse otlatma orman vejetasyonuna faydalı olacaktır. Ormanlık alanlarında iyi bir otlatma ile gereksiz rekabet azaltılabilir. Doğru şekilde yapılan otlatmanın evcil hayvanlara, ormandaki diğer hayvanlara, bitki türlerine ve özellikle de genç fidanlara fayda sağlayacağı söylenebilir (Sharrow ve Rhodes, 1982; Bakoğlu, 2004).

Orman varlığındaki bozulmaları çeşitli sebeplere bağlamak mümkündür. Ormanlar ve orman içi meralar her ne kadar kanunlarla koruma altına alınmış olsalar da uygulamalardaki eksiklikler nedeniyle Uşak ili dahil birçok ilde bu alanlar halen zarar görmektedir. Bu nedenle ormanları ve orman içi mera alanlarını korumak adına çok yönlü çalışmalar yapılmaya devam edilmelidir. Orman içi mera alanlarında planlı bir şekilde otlatma yapılması hem orman varlığına hem de hayvancılığa katkı sağlamaktadır. Ormanlar her anlamda ülke ve ülke insanına yarar sağlayan çok önemli milli değerlerimizdir. Bu milli değerlerimize sahip çıkmamız ülke geleceği açısından oldukça önemlidir.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Araştırma Alanı

Şekil 4.1. Uşak ili haritası (Saygılı, 2015)

Konum

Uşak ili, Ege Bölgesinin iç batı Anadolu bölümünde, Ege Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesinin birbirlerinden ayrıldığı iç batı Anadolu eşiğinin batı kenarında yer alır. Kuzeyinde Kütahya, doğusunda Afyon, güneyinde Denizli ve batısında Manisa illeri bulunmaktadır. Uşak ili 5 341 km² alana sahiptir (Uşak Belediyesi).

İklim

Bölgenin iklimi Akdeniz ikliminden karasal iklime geçiş özelliği göstermektedir. Yaz ve kış ayları arasındaki sıcaklık farkı oldukça yüksektir. İlde karasallık belirgin bir şekilde hissedilir. İlin kuzeybatısı fazla, doğusu ise az yağış alır (Kara, Dönmez-Şahin, Ay, 2010).

Arazi Kullanımı

İlin % 41,2'si ormanlık-fundalık, %5,2'si çayır-mera, % 44,2'si tarım arazisi, % 9,5'i ise diğer alanlardan oluşur (Uşak Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017).

Jeomorfolojik Yapı

Genel olarak dalgalı plato görünümünde olan ilin kuzey ve doğu kesimleri dağlıktır, güney ve batı kesimleri ise ovalardan oluşur. İlin %57,5'i platolardan, %37'si dağlardan ve %5.5'i ovalardan oluşur (Uşak Belediyesi). İlin en yüksek yeri 2309m ile Murat Dağı'nın doruğu olan Kartal Tepedir (Kara, Dönmez-Şahin, Ay, 2010).

4.2. Materyal

Çalışmanın birincil verileri Uşak il merkezinde ve Uşak köylerinde yapılan anket çalışmasından elde edilmiştir. İkincil verilerini ise literatür analizi sonucunda elde edilen bilgilerle, çeşitli resmi kurum ve kuruluşlardan elde edilen bilgi, belge ve raporlar oluşturmaktadır.

4.3.Yöntem

Elde edilen bilgilere ve bulgulara aşağıda bildirilen yöntemlerle ulaşılmıştır.

Literatür analizi: Konuya ilişkin dünya ve Türkiye ormancılık literatürü taranmıştır.

Doküman analizi: Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan konu ile ilgili gerekli bilgi ve dokümanlar toplanmış ve değerlendirilmiştir.

Röportaj (mülakat): Konuyla ilgi çeşitli çalışmalar yapan bilim insanları ile konuya ilişkin görüşlerini almak üzere farklı zamanlarda çeşitli görüşmeler yapılmıştır.

Saha çalışması ve gözlem: Uşak köylerinde yaşayan insanlarla görüşülmüş konu ile ilgili olarak köy muhtarlarından, çobanlarından ve hayvancılık yapan köy halkından bilgi alınmıştır. Tüm bu bilgiler daha önce görev yaptığım Uşak ili Orman İşletme Müdürlüğü çalışmalarındaki gözlem ve deneyimlerimle birleştirilmiştir.

Anket: Araştırmadan doğru sonuçlar elde edebilmek için anken hazırlanırken öncelikle literatür taranmış Türkiye ve Uşak ilinde yapılmış olan benzer çalışmalar irdelenmiş ve konu ile ilgili araştırma yapmış olan kişilere ulaşılarak bilgi alınmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda öncelikle demografik bilgiler edinmek üzere hazırlanan anketin birinci kısmı için 7 adet soru hazırlanmış ve tez danışmanının

görüşlerine sunulmuştur. Tez danışman hocası Prof. Dr. Ahmet Tolunay'ın yönlendirmesi doğrultusunda anketin birinci kısmına 5 adet daha soru eklenmiş ve ilk bölümün 12 adet sorudan oluşması uygun görülmüştür. Sorular hazırlanırken araştırma yapılacak bölgenin ve kişilerin özellikleri göz önünde bulundurulmuş olup, soruların açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Sorulardaki seçeneklerin verilebilecek tüm cevapları kapsamasına ve birbiri ile örtüşmemesine özen gösterilmiştir. Anketin ikinci kısmını oluşturan beşli likert tipi ölçek ise tez danışman hocasına aittir. İki bölümden ve 28 maddeden oluşan anketler Uşak iline ait olan Akbulak, Selviler, Emirfakı, Derbent, Aktaş, Ciğerdede, Gökçetepe, Selvioğlu köylerinde ve Uşak merkezde hayvancılık ile uğraşan toplam 130 kişiye uygulanmıştır. Bu anketlerden 30 tanesi eksik doldurulmuş olması ya da bazı sorularda birden fazla seçenek işaretlenmiş olması nedeniyle elenmiş ve analizlere dahil edilmemiştir. İstatistik analizler 100 anket verisi üzerinden yapılmıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

5.1.Araştırmaya İlişkin Genel Bulgular

Araştırmada Uşak merkezde, Uşak ilinde bulunan Akbulak, Selviler, Emirfakı, Derbent, Aktaş, Ciğerdede, Gökçetepe, Selvioğlu köylerinde yaşayan ve hayvancılık ile uğraşan toplam 100 kişinin anketi değerlendirilmeye alınmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir ve tüm bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Verilerin güvenilirliğinin hesaplanmasında Cronbach's Alpha katsayısı kullanılmıştır. "Cronbach's Alfa katsayısı sürekli, aralıklı veya ardışık 4 ya da 5 seçenekli cevaplar içeren k sayıdaki soruyu barındıran bir ölçeğin herhangi bir yargıyı sorgulama gücünü, yeterliliğini, güvenilirliğini, genel tutarlılığını ve soru türdeşliğini ölçen bir katsayıdır" (Özdamar, 2013; Nur, 2018).

Ölçek güvenilirliğini tespit etmek amacıyla yapılan güvenilirlik testi sonuçları aşağıda Çizelge 5.1'de verilmiştir.

Çizelge 5.1.Güvenilirlik analizi

Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
0,701	16

Güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha değeri $0,60 \leq \alpha < 0,80$ değerleri ile örtüşüyorsa ölçek oldukça güvenilirdir (Durmaz, 2014). Çizelge 5.1'de de görüldüğü üzere, araştırmada kullanılan ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,701 dir. Bu değer araştırmada kullandığımız ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Verilerin analizinde parametrik testler mi non-parametrik testler mi kullanılacağına karar vermek için öncelikle anketlerden elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek üzere Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri yapılmış, sonuçlar Çizelge 5.2'de verilmiştir.

Çizelge 5.2. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik test sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Soru1	,482	100	,000	,497	100	,000
Soru2	,180	100	,000	,881	100	,000
Soru3	,499	100	,000	,466	100	,000
Soru4	,219	100	,000	,916	100	,000
Soru5	,539	100	,000	,252	100	,000
Soru6	,170	100	,000	,879	100	,000
Soru7	,203	100	,000	,906	100	,000
Soru8	,416	100	,000	,637	100	,000
Soru9	,520	100	,000	,396	100	,000
Soru10	,397	100	,000	,619	100	,000
Soru11	,535	100	,000	,301	100	,000
Soru12	,537	100	,000	,123	100	,000
Soru 13	,390	100	,000	,665	100	,000
Soru 14	,287	100	,000	,859	100	,000
Soru 15	,266	100	,000	,857	100	,000
Soru 16	,250	100	,000	,882	100	,000
Soru 17	,309	100	,000	,824	100	,000
Soru 18	,304	100	,000	,842	100	,000
Soru 19	,435	100	,000	,671	100	,000
Soru 20	,328	100	,000	,828	100	,000
Soru 21	,286	100	,000	,825	100	,000
Soru 22	,352	100	,000	,766	100	,000
Soru 23	,321	100	,000	,838	100	,000
Soru 24	,425	100	,000	,613	100	,000
Soru 25	,272	100	,000	,852	100	,000
Soru 26	,425	100	,000	,685	100	,000
Soru 27	,392	100	,000	,744	100	,000
Soru 28	,391	100	,000	,712	100	,000

Anketlerden elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek üzere yapılan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testlerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu nedenle verilerin analizinde non- parametrik testlerden faydalanılmıştır.

5.2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kişilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanıp aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.3. Araştırmaya katılan kişilerin yaşadıkları yere ilişkin bilgiler

Yaşadığımız yer	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Köy	80	80
Belde	2	2
Kasaba	1	1
İlçe	4	4
İl	13	13
Toplam	100	100

Çizelge 5.3'te de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların %80'i köyde, % 2'si beldede, %1'i kasabada, %4'ü ilçede, %13'ü ilde yaşadığını belirtmiştir.

Çizelge 5.4. Araştırmaya katılan kişilerin yaşlarına ilişkin bilgiler

Yaş	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
18 ve altı	1	1
19-30	23	23
31-40	26	26
41-50	27	27
51 ve üzeri	23	23
Toplam	100	100

Çizelge 5.4'te de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların %1'i 18 ve altı, % 23'ü 19-30, % 26'sı 31-40, % 27'si 41-50, % 23'ü 51 ve üzeri yaşta olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 5.5. Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgiler

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kadın	18	18
Erkek	82	82
Toplam	100	100

Çizelge 5.5'te de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların %18'i kadın, % 82'si erkek olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmaya katılan hayvan yetiştiricilerin çoğunluğunun erkek olduğu söylenebilir.

Çizelge 5.6. Araştırmaya katılan kişilerin eğitimlerine ilişkin bilgiler

Eğitim durumu	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Okur yazar değil	2	2
Okur yazar	13	13
İlkokul	34	34
Ortaokul	17	17
Lise	23	23
Lisans ve üstü	11	11
Toplam	100	100

Çizelge 5.6’da da görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 2’si okur yazar değil, %13’ü okur yazar, %34’ü ilkököl, %17’si ortaokul, %23’ü lise, %11’i lisans ve üstü eğitim düzeyinde olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 5.7. Araştırmaya katılan kişilerin medeni hallerine ilişkin bilgiler

Medeni durum	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Bekar	6	6
Evli	94	94
Toplam	100	100

Çizelge 5.7’de de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 6’sı bekar, % 94’ü evli olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 5.8. Araştırmaya katılan kişilerin mesleklerini kaç yıldır yaptıklarına ilişkin bilgiler

Meslekte çalışma süresi	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
0-5	16	16
6-10	19	19
11-15	24	24
16-20	14	14
20 üzeri	27	27
Toplam	100	100

Çizelge 5.8’de de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların %16’sı 0-5yıl, %19’u 6-10yıl, % 24 ‘ü 11-15yıl, % 14’ü 16-20yıl, % 27’si 20 yıldan daha fazla süredir hayvancılık yaptığını belirtmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmaya katılan hayvan yetiştiricilerinin en büyük bölümünü 20 yıldan daha fazla süredir hayvancılık yapan kişilerin oluşturduğu söylenebilir.

Çizelge 5.9. Araştırmaya katılan kişilerin bakmakla yükümlü oldukları kişi sayısına ilişkin bilgiler

Bakmakla yükümlü olunan kişi sayısı	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
1	12	12
2	31	31
3	22	22
4	24	24
5 ve üzeri	11	11
Toplam	100	100

Çizelge 5.9’da da görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 12’si 1, %31’i 2, % 22’si 3, % 24’ü 4 , % 11’i 5 ve üzeri kişiye bakmakla yükümlü olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 5.10. Araştırmaya katılan kişilerin aylık ortalama gelirlerine ilişkin Bilgiler

Aylık ortalama gelir	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
0-1600	69	69
1601-3000	22	22
3001-4500	8	8
4501-6000	1	1
6001 ve üzeri	0	0
Toplam	100	100

Çizelge 5.10’da da görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 69’u aylık ortalama gelirini 0-1600, %22’si 1601-3000, %8’i 3001-4500, %1’i 4501-6000 olarak belirtmiştir. Araştırmada yer alan katılımcılar arasında aylık ortalama geliri 6001 ve üzeri olan yoktur. Araştırmaya katılanların çoğunluğu aylık ortalama gelirlerinin 0-1600 olduğunu belirtmiştir. %1 gibi az bir kesim ise aylık ortalama gelirinin 4501 - 6000 olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 5.11. Araştırmaya katılan kişilerin sorumlu oldukları sürülerin kime ait olduğuna ilişkin bilgiler

Sürü kime ait	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Aileme-Bana	87	87
Başka şahıslara	13	13
Toplam	100	100

Çizelge 5.11’de de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 87’si sürünün ailesine ya da kendine ,% 13’ü sürünün başka şahıslara ait olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 5.12. Araştırmaya katılan kişilerin çalışma şekline ilişkin bilgiler

Çalışma şekli	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Yıl boyu	61	61
Sadece belli aylar	39	39
Toplam	100	100

Çizelge 5.12’de de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 61’i yıl boyu, % 39’u sadece belli aylar çalıştığını belirtmiştir.

Çizelge 5.13. Araştırmaya katılan kişilerin hayvan otlatırken orman içi mera alanlarını kullanma durumlarına ilişkin bilgiler

Orman içi mera alanlarını kullanma durumu	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	92	92
Hayır	8	8
Toplam	100	100

Çizelge 5.13’te de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 92’si orman içi mera alanlarını kullandığını ,% 8’i kullanmadığını belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Uşak ilinde yapılmış olan bu araştırmaya katılan hayvan yetiştiricilerinin çoğunun orman içi mera alanlarını kullandığı söylenebilir.

Çizelge 5.14. Araştırmaya katılan kişilerin orman kanunlarını ihlaline ilişkin Bilgiler

Orman kanunlarının ihlali ile ilgili davası olma durumu	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Evet	2	2
Hayır	98	98
Toplam	100	100

Çizelge 5.14’te de görüldüğü gibi, araştırmada yer alan katılımcıların % 2’si orman kanunlarının ihlali ile ilgili davası olduğunu, % 98’i ise orman kanunlarının ihlali ile ilgili davası olmadığını belirtmiştir.

5.3.Araştırmada Yer Alan Katılımcıların, Orman İçi Mera Alanlarının Kullanımına İlişkin Görüşlerine Ait Frekanslar ve Yüzdeler

Araştırmada yer alan katılımcıların “Ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanma sağlanmalıdır.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.15.Ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanma sağlanmalıdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	5	5
Katılmıyorum	2	2
Fikrim yok	4	4
Katılıyorum	66	66
Kesinlikle Katılıyorum	23	23
Toplam	100	100

Çizelge 5.15’te de görüldüğü gibi, “Ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanma sağlanmalıdır.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin %5’i kesinlikle katılmıyorum, % 2’si katılmıyorum, % 4’ü fikrim yok, % 66’sı katılıyorum,% 23’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlarda otlatmaya izin verilmemelidir.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.16. Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlarda otlatmaya izin verilmemelidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	7	7
Katılmıyorum	18	18
Fikrim yok	21	21
Katılıyorum	47	47
Kesinlikle Katılıyorum	7	7
Toplam	100	100

Çizelge 5.16’da da görüldüğü gibi, “Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlarda otlatmaya izin verilmemelidir.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin %7’si kesinlikle katılmıyorum, % 18’i katılmıyorum, % 21’i fikrim yok, % 47’si katılıyorum, %7’si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Devlet ormanları içinde otlatmanın belirli bir esas içinde uygulanması için, alanı beş hektarı geçen her otlak yapılan otlatma planında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.17.Devlet ormanları içinde otlatmanın belirli bir esas içinde uygulanması için, alanı beş hektarı geçen her otlak yapılan otlatma planında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2
Katılmıyorum	29	29
Fikrim yok	21	21
Katılıyorum	42	42
Kesinlikle Katılıyorum	6	6
Toplam	100	100

Çizelge 5.17’de de görüldüğü gibi, “Devlet ormanları içinde otlatmanın belirli bir esas içinde uygulanması için, alanı beş hektarı geçen her otlak yapılan otlatma planında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 2’si kesinlikle katılmıyorum, % 29’u katılmıyorum, % 21’i fikrim yok, % 42’si katılıyorum, % 6’sı kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlatma planlarını, amenajman plan süresi için şeflik bazında tek plan olarak yapılmasını doğru bulmuyorum.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.18. Otlatma planlarını, amenajman plan süresi için şeflik bazında tek plan olarak yapılmasını doğru bulmuyorum.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2
Katılmıyorum	18	18
Fikrim yok	48	48
Katılıyorum	27	27
Kesinlikle Katılıyorum	5	5
Toplam	100	100

Çizelge 5.18’de de görüldüğü gibi, “Otlatma planlarını, amenajman plan süresi için şeflik bazında tek plan olarak yapılmasını doğru bulmuyorum.” Önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 2’si kesinlikle katılmıyorum, % 18’i katılmıyorum, % 48’i fikrim yok, % 27’si katılıyorum, % 5’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlatma planlarının, ormancılık bürolarına yaptırılmasını doğru bulmuyorum.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.19. Otlatma planlarının, ormancılık bürolarına yaptırılmasını doğru bulmuyorum.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	5	5
Katılmıyorum	23	23
Fikrim yok	19	19
Katılıyorum	50	50
Kesinlikle Katılıyorum	3	3
Toplam	100	100

Çizelge 5.19’da da görüldüğü gibi, “Otlatma planlarının, ormancılık bürolarına yaptırılmasını doğru bulmuyorum.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 5’i kesinlikle katılmıyorum, % 23’ü katılmıyorum, % 19’u fikrim yok, % 50’si katılıyorum, % 3’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye

alınmamalıdır.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.20.Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	9	9
Katılmıyorum	29	29
Fikrim yok	7	7
Katılıyorum	46	46
Kesinlikle Katılıyorum	9	9
Toplam	100	100

Çizelge 5.20’de de görüldüğü gibi, “Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin %9’u kesinlikle katılmıyorum, % 29’u katılmıyorum, %7’si fikrim yok, % 46’sı katılıyorum, % 9’u kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlatma ve geçiş izni için dilekçelerinde; otlatılacak hayvanların türü, adedi, nerede ve ne kadar süre otlatılacağı ile sürü sahibi ve çobanın isminin belirtilmesine gerek yoktur.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.21.Otlatma ve geçiş izni için dilekçelerinde; otlatılacak hayvanların türü, adedi, nerede ve ne kadar süre otlatılacağı ile sürü sahibi ve çobanın isminin belirtilmesine gerek yoktur.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	7	7
Katılmıyorum	11	11
Fikrim yok	3	3
Katılıyorum	71	71
Kesinlikle Katılıyorum	8	8
Toplam	100	100

Çizelge 5.21’de de görüldüğü gibi, “Otlatma ve geçiş izni için dilekçelerinde; otlatılacak hayvanların türü, adedi, nerede ve ne kadar süre otlatılacağı ile sürü sahibi

ve çobanın isminin belirtilmesine gerek yoktur.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 7’si kesinlikle katılmıyorum, % 11’i katılmıyorum, % 3’ü fikrim yok, % 71’i katılıyorum, % 8’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlatmadan doğan olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin raporlar ilgili orman işletme şefliğince yıllık otlatma dönemleri sonunda hazırlanarak bir sonraki otlatma planlarının yapımında değerlendirilmelidir.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge5.22.Otlatmadan doğan olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin raporlar ilgili orman işletme şefliğince yıllık otlatma dönemleri sonunda hazırlanarak bir sonraki otlatma planlarının yapımında değerlendirilmelidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2
Katılmıyorum	14	14
Fikrim yok	21	21
Katılıyorum	55	55
Kesinlikle Katılıyorum	8	8
Toplam	100	100

Çizelge 5.22’de de görüldüğü gibi, “Otlatmadan doğan olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin raporlar ilgili orman işletme şefliğince yıllık otlatma dönemleri sonunda hazırlanarak bir sonraki otlatma planlarının yapımında değerlendirilmelidir.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 2’si kesinlikle katılmıyorum, % 14’ü katılmıyorum, % 21’i fikrim yok, % 55’i katılıyorum, % 8’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlatmada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.23.Otlamada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	6	6
Katılmıyorum	38	38
Fikrim yok	8	8
Katılıyorum	43	43
Kesinlikle Katılıyorum	5	5
Toplam	100	100

Çizelge 5.23'te de görüldüğü gibi, “Otlamada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 6’sı kesinlikle katılmıyorum,%38’i katılmıyorum, % 8’i fikrim yok,% 43’ü katılıyorum,% 5’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlama yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama öncelikli olmalıdır.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.24.Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlama yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama öncelikli olmalıdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	4	4
Katılmıyorum	7	7
Fikrim yok	7	7
Katılıyorum	57	57
Kesinlikle Katılıyorum	25	25
Toplam	100	100

Çizelge 5.24'te de görüldüğü gibi, “Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlama yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama öncelikli olmalıdır.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 4’ü kesinlikle katılmıyorum,% 7’si katılmıyorum, % 7’si fikrim yok, % 57’si katılıyorum, % 25’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlamaya müsaade edilmemelidir.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.25. Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	5	5
Katılmıyorum	16	16
Fikrim yok	11	11
Katılıyorum	50	50
Kesinlikle Katılıyorum	18	18
Toplam	100	100

Çizelge 5.25'te de görüldüğü gibi, “Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin %5'i kesinlikle katılmıyorum, %16'sı katılmıyorum, % 11'i fikrim yok, % 50'si katılıyorum, %18'i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlama planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.26.Otlama planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1
Katılmıyorum	4	4
Fikrim yok	5	5
Katılıyorum	78	78
Kesinlikle Katılıyorum	12	12
Toplam	100	100

Çizelge 5.26'da da görüldüğü gibi, “Otlama planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 1'i kesinlikle katılmıyorum, % 4'ü katılmıyorum,

%5'i fikrim yok, % 78'i katılıyorum,%12'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzalarında otlatmaya izin verilmemelidir.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge5.27.Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzalarında otlatmaya izin verilmemelidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2
Katılmıyorum	31	31
Fikrim yok	12	12
Katılıyorum	41	41
Kesinlikle Katılıyorum	14	14
Toplam	100	100

Çizelge 5.27'de de görüldüğü gibi, “Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzalarında otlatmaya izin verilmemelidir.” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 2'si kesinlikle katılmıyorum, % 31'i katılmıyorum, % 12'si fikrim yok, % 41'i katılıyorum, % 14'ü kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Devlet ormanları dahilindeki orman içi otlaklara işletme müdürlüğü sınırları dışından toplu olarak veya sürü halinde hayvan sokulup otlatılmasına ilgili yöresel şartlar dikkate alınarak işletme müdürlüğüne izin verilmesi gereklidir.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.28.Devlet ormanları dahilindeki orman içi otlaklara işletme müdürlüğü sınırları dışından toplu olarak veya sürü halinde hayvan sokulup otlatılmasına ilgili yöresel şartlar dikkate alınarak işletme müdürlüğüne izin verilmesi gereklidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	3	3
Katılmıyorum	11	11
Fikrim yok	4	4
Katılıyorum	71	71
Kesinlikle Katılıyorum	11	11
Toplam	100	100

Çizelge5.28’de de görüldüğü gibi, “Devlet ormanları dahilindeki orman içi otlaklara işletme müdürlüğü sınırları dışından toplu olarak veya sürü halinde hayvan sokulup otlatılmasına ilgili yöresel şartlar dikkate alınarak işletme müdürlüğüne izin verilmesi gereklidir” önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 11’i katılmıyorum, % 4’ü fikrim yok, % 71’i katılıyorum,% 11’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Otlatmayı engellemenin bitki biyolojik çeşitliliğini artırmak yerine, alanda yerel olarak bulunmayan ve daha çok zararlı ot olarak değerlendirilebilecek kolonici türlerin yerleşmesine neden olacaktır.” önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge5.29.Otlatmayı engellemenin bitki biyolojik çeşitliliğini artırmak yerine, alanda yerel olarak bulunmayan ve daha çok zararlı ot olarak değerlendirilebilecek kolonici türlerin yerleşmesine neden olacaktır.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1
Katılmıyorum	10	10
Fikrim yok	13	13
Katılıyorum	67	67
Kesinlikle Katılıyorum	9	9
Toplam	100	100

Çizelge 5.29’da da görüldüğü gibi, “Otlatmayı engellemenin bitki biyolojik çeşitliliğini artırmak yerine, alanda yerel olarak bulunmayan ve daha çok zararlı ot olarak değerlendirilebilecek kolonici türlerin yerleşmesine neden olacaktır.”

önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 1'i kesinlikle katılmıyorum, % 10'u katılmıyorum, % 13'ü fikrim yok, % 67'si katılıyorum, % 9'u kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların ‘‘Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.’’ önermesine verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Çizelge 5.30.Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1
Katılmıyorum	7	7
Fikrim yok	6	6
Katılıyorum	69	69
Kesinlikle Katılıyorum	17	17
Toplam	100	100

Çizelge 5.30'da da görüldüğü gibi, ‘‘Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.’’ önermesine araştırmaya katılan kişilerin % 1'i kesinlikle katılmıyorum, % 7'si katılmıyorum, % 6'sı fikrim yok, % 69'u katılıyorum, % 17'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

5.4.Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Orman İçi Mera Alanlarının Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Deneyimle İlişkisinin İncelenmesi

Araştırmada yer alan katılımcıların orman içi mera alanlarının kullanımına ilişkin görüşlerinin mesleki deneyimle ilişkisini ortaya koymaya yönelik yapılmış olan Kruskal Wallis test sonuçları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Çizelge 5.31. Kruskal Wallis test sonuçları

Sorular	Chi Square	df	Asymp. Sig.
Ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanma sağlanmalıdır.	19,107	4	0,263

Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlarda otlatmaya izin verilmemelidir.	22,205	4	0,137
Devlet ormanları içinde otlatmanın belirli bir esas içinde uygulanması için, alanı beş hektarı geçen her otlak yapılan otlatma planında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.	15,843	4	0,464
Otlatma planlarını, amenajman plan süresi için şeflik bazında tek plan olarak yapılmasını doğru bulmuyorum.	23,015	4	0,113
Otlatma planlarının, ormancılık bürolarına yaptırılmasını doğru bulmuyorum.	18,158	4	0,315
Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.	36,067	4	0,03*
Otlatma ve geçiş izni için dilekçelerinde; otlatılacak hayvanların türü, adedi, nerede ve ne kadar süre otlatılacağı ile sürü sahibi ve çobanın isminin belirtilmesine gerek yoktur.	21,020	4	0,178
Otlatmadan doğan olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin raporlar ilgili orman işletme şefliğince yıllık otlatma dönemleri sonunda hazırlanarak bir sonraki otlatma planlarının yapımında değerlendirilmelidir.	15,256	4	0,506
Otlatmada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.	24,035	4	0,001*
Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlatma yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama öncelikli olmalıdır.	17,424	4	0,359
Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir.	23,931	4	0,001*
Otlatma planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.	14,913	4	0,531
Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzalarında otlatmaya izin verilmemelidir.	17,427	4	0,358
Devlet ormanları dâhilindeki orman içi otlaklara işletme müdürlüğü sınırları dışından toplu olarak veya sürü halinde hayvan sokulup otlatılmasına	16,488	4	0,419

ilgili yöresel şartlar dikkate alınarak işletme müdürlüğünce izin verilmesi gereklidir.			
Otlatmayı engellemenin bitki biyolojik çeşitliliğini artırmak yerine, alanda yerel olarak bulunmayan ve daha çok zararlı ot olarak değerlendirilebilecek kolonici türlerin yerleşmesine neden olacaktır.	18,027	4	0,322
Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.	25,242	4	0,001*

Çizelge 5.31’de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kişilerin mesleki deneyimlerine göre (*) işareti ile belirtilen maddelere verdikleri cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı görüş farklılığı vardır ($p<0.05$). Anlamlı farklılık olan maddelerle ilgili farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere (crosstab) çapraz tablolar oluşturulmuştur.

5.4.1. Araştırmada yer alan katılımcıların mesleki deneyimine göre görüş farklılıklarının hangi gruptan kaynaklandığını tesbit etmek üzere oluşturulan çapraz tablolara ilişkin bulgular

“Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.’ önermesi ile ilgili farklı mesleki deneyime sahip grupların görüşlerine ilişkin çapraz tablo aşağıda verilmiştir.

Çizelge 5.32. 18. önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları

	Kesinlikle Katılmıyorum (Sayı)(%)	Katılmıyorum (Sayı)(%)	Fikrim yok (Sayı)(%)	Katılıyorum (Sayı)(%)	Kesinlikle Katılıyorum (Sayı)(%)
0-5	4 %4,0	6 %6,0	4 %4,0	1 %1,0	1 %1,0
6-10	3 %3,0	5 %5,0	2 %2,0	5 %5,0	4 %4,0
11-15	0 %0,0	6 %6,0	1 %1,0	15 %15,0	2 %2,0
16-20	1 %1,0	3 %3,0	0 %0,0	10 %10,0	0 %0,0
20 üzeri	1 %1,0	9 %9,0	0 %0,0	15 %15,0	2 %2,0
Toplam	9 %9,0	29 %29,0	7 %7,0	46 %46,0	9 %9,0

Çizelge 5.32’de de görüldüğü gibi, mesleki deneyimi 11-15 yıl ile 20 yıl üzerinde olan kişiler bu önermeye %15 oranında katılıyorum diyerek diğer gruplardan ayrılmıştır.

“Otlamada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.” önermesi ile ilgili farklı mesleki deneyime sahip grupların görüşlerine ilişkin çapraz tablo aşağıda verilmiştir.

Çizelge 5.33. 21. önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları

	Kesinlikle Katılmıyorum (Sayı)(%)	Katılmıyorum (Sayı)(%)	Fikrim Yok (Sayı)(%)	Katılıyorum (Sayı)(%)	Kesinlikle Katılıyorum (Sayı)(%)
0-5	2 %2,0	2 %2,0	1 %1,0	10 %10,0	1 %1,0
6-10	2 %2,0	9 %9,0	0 %0,0	5 %5,0	3 %3,0
11-15	1 %1,0	8 %8,0	3 %3,0	12 %12,0	0 %0,0
16-20	0 %0,0	4 %4,0	1 %1,0	9 %9,0	0 %0,0
20 üzeri	1 %1,0	15 %15,0	3 %3,0	7 %7,0	1 %1,0
Toplam	6 %6,0	38 %38,0	8 %8,0	43 %43,0	5 %5,0

Çizelge 5.33’te de görüldüğü gibi, mesleki deneyimi 20 yılın üzerinde olan kişiler bu önermeye %15 oranında katılmıyorum diyerek diğer gruplardan ayrılmıştır. Kruskal Wallis test sonuçları göz önünde bulundurulduğunda mesleki deneyime göre anlamlı farklılık gösteren dört önermeden üçünde (18. 23. ve 28.önemelerde) farklılık gösteren gruplar olumlu yönde görüş bildirmişken sadece “Otlamada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.” önermesinde farklılık gösteren grup (%15 oranında katılmıyorum diyerek) olumsuz yönde görüş bildirmiştir.

“Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlamaya müsaade edilmemelidir.” önermesi ile ilgili farklı mesleki deneyime sahip grupların görüşlerine ilişkin çapraz tablo aşağıda verilmiştir.

Çizelge 5.34. 23. önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Fikrim Yok	Kesinlikle Katılıyorum	
	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)
0-5	3 %3,0	0 %0,0	2 %2,0	7 %7,0	4 %4,0
6-10	2 %2,0	5 %5,0	1 %1,0	7 %7,0	4 %4,0
11-15	0 %0,0	3 %3,0	2 %2,0	13 %13,0	6 %6,0
16-20	0 %0,0	4 %4,0	3 %3,0	5 %5,0	2 %2,0
20 üzeri	0 %0,0	4 %4,0	3 %3,0	18 %18,0	2 %2,0
Toplam	5 %5,0	16 %16,0	11 %11,0	50 %50,0	18 %18,0

Çizelge 5.34’te de görüldüğü gibi, mesleki deneyimi 20 yılın üzerinde olan kişiler bu önermeye %18 oranında katılıyorum diyerek diğer gruplardan ayrılmıştır.

“Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.” önermesi ile ilgili farklı mesleki deneyime sahip grupların görüşlerine ilişkin çapraz tablo aşağıda verilmiştir.

Çizelge 5.35. 28. önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Fikrim Yok	Kesinlikle Katılıyorum	
	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)	(Sayı)(%)
0-5	0 %0,0	2 %2,0	3 %3,0	5 %5,0	6 %6,0
6-10	0 %0,0	0 %0,0	2 %2,0	13 %13,0	4 %4,0
11-15	0 %0,0	2 %2,0	1 %1,0	16 %16,0	5 %5,0
16-20	0 %0,0	1 %1,0	0 %0,0	12 %12,0	1 %1,0
20 üzeri	1 %1,0	2 %2,0	0 %0,0	23 %23,0	1 %1,0
Toplam	1 %1,0	7 %7,0	6 %6,0	69 %69,0	17 %17,0

Çizelge 5.35'te de görüldüğü gibi, mesleki deneyimi 20 yılın üzerinde olan kişiler bu önermeye %23 oranında katılıyorrum diyerek diğer gruplardan ayrılmıştır

5.5.Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Orman İçi Mera Alanlarının Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeyiyle İlişkisinin İncelenmesi

Çizelge 5.36. Kruskal Wallis test sonuçları

Sorular	Chi Square	df	Asymp. Sig.
Ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanma sağlanmalıdır.	15,185	4	0,766
Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlarda otlatmaya izin verilmemelidir.	27,366	4	0,125
Devlet ormanları içinde otlatmanın belirli bir esas içinde uygulanması için, alanı beş hektarı geçen her otlak yapılan otlatma planında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.	30,594	4	0,061
Otlatma planlarını, amenajman plan süresi için şeflik bazında tek plan olarak yapılmasını doğru bulmuyorum.	10,723	4	0,953
Otlatma planlarının, ormancılık bürolarına yaptırılmasını doğru bulmuyorum.	25,071	4	0,199
Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.	20,397	4	0,433
Otlatma ve geçiş izni için dilekçelerinde; otlatılacak hayvanların türü, adedi, nerede ve ne kadar süre otlatılacağı ile sürü sahibi ve çobanın isminin belirtilmesine gerek yoktur.	21,189	4	0,386
Otlatmadan doğan olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin raporlar ilgili orman işletme şefliğince yıllık otlatma dönemleri sonunda hazırlanarak bir sonraki otlatma planlarının yapımında değerlendirilmelidir.	24,473	4	0,222
Otlatmada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.	13,644	4	0,848
Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlatma yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama öncelikli olmalıdır.	25,528	4	0,182

Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir.	33,657	4	0,029*
Otlatma planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.	33,794	4	0,028*
Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzalarında otlatmaya izin verilmemelidir.	17,485	4	0,621
Devlet ormanları dâhilindeki orman içi otlaklara işletme müdürlüğü sınırları dışından toplu olarak veya sürü halinde hayvan sokulup otlatılmasına ilgili yöresel şartlar dikkate alınarak işletme müdürlüğünce izin verilmesi gereklidir.	6,630	4	0,998
Otlatmayı engellemenin bitki biyolojik çeşitliliğini artırmak yerine, alanda yerel olarak bulunmayan ve daha çok zararlı ot olarak değerlendirilebilecek kolonici türlerin yerleşmesine neden olacaktır.	14,187	4	0,821
Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.	13,266	4	0,886

Çizelge 5.36’da da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kişilerin eğitim düzeylerine göre (*) işareti ile belirtilen maddelere verdikleri cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı görüş farklılığı vardır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılık olan maddelerle ilgili farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere (crosstab) çapraz tablolar oluşturulmuştur.

5.5.1. Araştırmada yer alan katılımcıların eğitim düzeyine göre görüşfarklılıklarının hangi gruptan kaynaklandığını tesbit etmek üzere oluşturulan çapraz tablolara ilişkin bulgular

“Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir. ” önermesi ile ilgili farklı eğitim düzeyine sahip grupların görüşlerine ilişkin çapraz tablo aşağıda verilmiştir.

Çizelge 5.37. 23. önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları

	Kesinlikle Katılmıyorum			Kesinlikle Katılıyorum	
	(Sayı) (%)	(Sayı) (%)	Fikrim Yok (Sayı) (%)	(Sayı) (%)	(Sayı) (%)
okuryazar değil	0 %0,0	0 %0,0	0 %0,0	1 %1,0	1 %1,0
okuryazar	0 %0,0	2 %2,0	2 %2,0	7 %7,0	2 %2,0
ilkokul	2 %2,0	3 %3,0	7 %7,0	20 %20,0	2 %2,0
orta okul	1 %1,0	4 %4,0	0 %0,0	11 %11,0	1 %1,0
lise	1 %1,0	5 %5,0	2 %2,0	10 %10,0	5 %5,0
lisans ve üstü	1 %1,0	2 %2,0	0 %0,0	1 %1,0	7 %7,0
Toplam	5 %5,0	16 %16,0	11 %11,0	50 %50,0	18 %18,0

Çizelge 5.37’de de görüldüğü gibi, eğitim düzeyi ilkokul olan kişiler bu önermeye %20 oranında katılıyorum diyerek diğer gruplardan ayrılmıştır.

“Otlak planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.” önermesi ile ilgili farklı eğitim düzeyine sahip grupların görüşlerine ilişkin çapraz tablo aşağıda verilmiştir.

Çizelge 5.38. 24. önerme ile ilgili görüş farklılıklarına ilişkin çapraz tablo bulguları

	Kesinlikle Katılmıyorum			Kesinlikle Katılıyorum	
	(Sayı) (%)	(Sayı) (%)	Fikrim Yok (Sayı) (%)	(Sayı) (%)	(Sayı) (%)
okuryazar değil	0 %0,0	0 %0,0	0 %0,0	2 %2,0	0 %0,0
okuryazar	0 %0,0	0 %0,0	3 %3,0	10 %10,0	0 %0,0
ilkokul	0 %0,0	2 %2,0	2 %2,0	30 %30,0	0 %0,0
orta okul	1 %1,0	1 %1,0	0 %0,0	13 %13,0	2 %2,0
lise	0 %0,0	1 %1,0	0 %0,0	16 %16,0	6 %6,0
lisans ve üstü	0 %0,0	0 %0,0	0 %0,0	7 %7,0	4 %4,0
Toplam	1 %1,0	4 %4,0	5 %5,0	78 %78,0	12 %12,0

Çizelge 5.38’de de görüldüğü gibi, eğitim düzeyi ilkokul olan kişiler bu önermeye %30 oranında katılıyor diyerek diğer gruplardan ayrılmıştır.

5.6.Tartışma

Uşak ilinde gerçekleştirdiğimiz bu araştırmada yer alan katılımcıların %16’sı 0-5yıl, %19’u 6-10yıl , % 24 ‘ü 11-15yıl, % 14’ü 16-20 yıl, % 27’si 20 yıldan daha fazla süredir hayvancılık yaptığını belirtmiştir. Malatya’da hayvan yetiştiricileri üzerinde yapılan bir araştırmada ise “araştırmaya katılan yetiştiricilerin % 6,2 ‘si 5 yıldan az, % 22,5’i 6-10 yıl, % 6,2’si 11-15 yıl, % 21,3’ü 16-20 yıl, % 43,8’i 20 yıldan daha fazla süredir hayvancılıkla uğraştığını belirtmiştir.”(Köseman vd., 2015). Yani Uşak ilinde 16 yıl ve üzeri yıldan beri hayvancılık işi ile uğraşan kişilerin oranı % 41 iken Malatya ilinde 16 yıl ve üzeri yıldan beri hayvan yetiştiriciliği yapan kişilerin oranı % 65,1 dir. Tüm bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde Uşak ilinde hayvancılık yapan kişilerin Malatya ilindeki hayvan yetiştiricilerine oranla daha deneyimsiz olduğu söylenebilir.

Niğde ilinde hayvancılık yapan şahıslar üzerinde yapılan bir araştırmada “yetiştiricilerin % 4,2’sinin okur yazar, % 68,8’inin ilkokul mezunu, % 14,5’inin ortaokul mezunu, % 12’5’inin lise mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.”(Ceyhan vd., 2015). Burdur ilinde hayvancılık yapan şahıslar üzerinde yapılan bir araştırmada da “yetiştiricilerin % 1,5’inin okur yazar olmadığı, % 90,3’ünün ilkokul mezunu, % 7,7’sinin lise mezunu, % 0,5’inin yüksek okul mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır” (Bilginturan ve Ayhan, 2009). Uşak ilinde yaptığımız bu araştırmada ise hayvan yetiştiricilerinin % 2’sinin okur yazar olmadığı, % 13’ünün okur yazar olduğu, % 34’ünün ilkokul, % 17’sinin ortaokul, % 23’ünün lise, % 11’inin lisans ve üstü eğitim düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda Uşak ilindeki hayvan yetiştiricilerinin eğitim düzeyinin nispeten daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum Uşak ilinde yapılan hayvancılığın gelişmesi için oldukça önemlidir.

Türkiye’nin mevcut mera varlığı ve kalitesi incelendiğinde mera varlığının genel olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine uygun olduğu görülmektedir. Türkiye’de yapılan küçükbaş hayvan yetiştiriciliği genelde ilkel koşullarda gerçekleşmektedir bu da verimi düşürmektedir. Ayrıca küçükbaş hayvanın az para etmesi, yetiştiricilere gerekli maddi desteğin sağlanmaması özellikle genç nüfusun köyden kente göçünü

hızlandırmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nde köyden kente göçün en önemli nedenlerinden biri yetiştiricilerin ekonomik düzeylerinin düşük olmasıdır (Aksoy ve Yavuz, 2012). Hayvan yetiştiricilerinin ekonomik durumu Uşak ilinde de çok farklı değildir. Yaptığımız bu çalışmada yer alan katılımcıların % 69'u aylık ortalama gelirini 0-1600, % 22'si 1601-3000, % 8'i 3001-4500, %1'i 4501-6000 olarak belirtmiştir. Araştırmada yer alan katılımcılar arasında aylık ortalama geliri 6001 ve üzeri olan yoktur. Yani Uşak ilinde yetiştiricilerin çoğu düşük gelir grubundadır. Bu da hem Doğu Anadolu Bölgesi'nde hem de Uşak ilinde hayvancılığın gelişmesi ve girişimcilerin bu işe daha fazla yatırım yapması için hayvancılık yapan kişilere ekonomik destek sağlanması ve yetiştiricilere hayvanlarını hak ettiği fiyat ile pazarlanma yönünde destek verilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle hayvanların pazarlanmasını kolaylaştırmak için gerekli ulaşım hizmetleri sağlanmalıdır. Uşak ili konumu gereği Ege Bölgesi'ndeki birçok büyük ile yakın durumdadır. Bu durumu hayvanların pazarlanmasında bir avantaj haline getirmek gerekir.

Ağrı ilinde yapılan bir çalışmada çalışmaya katılan hayvan yetiştiricilerinin “%8,5'i 30 ve altı, %27,4'ü 31-40, %24,5'i 41-50, %31,1'i 51-60, %8,5'i 61 ve üzeri yaşta olduğunu belirtmiştir.”(Bakan ve Aydın, 2016). Uşak ilinde gerçekleştirilen bu çalışmada ise çalışmada yer alan hayvan yetiştiricilerinin %1'i 18 ve altı, % 23'ü 19-30, % 26'sı 31-40, %27'si 41-50, % 23'ü 51 ve üzeri yaşta olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda Ağrı ilindeki yetiştiricilerin %64,1'inin 40 yaş üzerinde, Uşak ilindeki yetiştiricilerin ise %50'sinin 40 yaş üzerinde olduğu söylenebilir. Yani Uşak ilindeki yetiştiriciler Ağrı ilindeki yetiştiricilere göre daha gençtir. Bu durum ildeki hayvancılığın gelişmesi ve devamı için oldukça büyük bir avantajdır. Gençlerin hayvancılık yapmayı daha çok tercih etmelerini sağlamak için Uşak ilinde genç nüfusu bu işi yapmaya yönlendirecek çalışmalar yürütülmelidir. Böylelikle il genelindeki işsizlik oranı düşürülebilir ve bu şekilde ülke ekonomisine katkı sağlanabilir. Gerekli alt yapı hizmetlerinin sunulması ve gençlerin hayvancılık konusunda eğitilmesi onları bu mesleği yapmak konusunda cesaretlendirecektir. Eğitimli genç bireyler verimli hayvancılığın devamı için oldukça önemlidir. Bu nedenle bu mesleği yapan ve yapmak isteyen genç bireyler özellikle devlet tarafından her konuda desteklenmelidir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmada orman kaynaklarının hayvan otlatırken nasıl kullanıldığı Uşak ili özelinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda Uşak ilinde hayvancılık yapan kişilerin konu ile ilgili görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar hayvancılık yapan kişilerin bu meslekteki deneyimleri ve eğitim düzeyleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Araştırmada anket tekniğinden faydalanılmıştır. Anket uygulamasına katılan 100 kişinin, anketlerinden elde edilen veriler değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1.Araştırmada yer alan katılımcıların % 16'sı 0-5 yıl, % 19'u 6-10 yıl, % 24 'ü 11-15 yıl, % 14'ü 16-20 yıl, %27'si 20 yıldan daha fazla süredir hayvancılıkla uğraştığını belirtmiştir.

2.Araştırmada yer alan katılımcıların % 2'si okur yazar değil, %13'ü okur yazar, %34'ü ilkokul, %17'si ortaokul, %23'ü lise, %11'i lisans ve üstü eğitim düzeyinde olduğunu belirtmiştir.

3.Araştırmada yer alan katılımcıların % 69'u aylık ortalama gelirini 0-1600, %22'si 1601-3000, %8'i 3001-4500, %1'i 4501-6000 olarak belirtmiştir. Araştırmada yer alan katılımcılar arasında aylık ortalama geliri 6001 ve üzeri olan yoktur.

4.Araştırmada yer alan katılımcıların %1'i 18 ve altı,% 23'ü 19-30, % 26'sı 31-40, % 27'si 41-50, % 23'ü 51 ve üzeri yaşta olduğunu belirtmiştir.

5.Katılımcılar“Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.” önermesine % 46 oranında katılıyorum, % 9 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

6.Katılımcılar“Otlatmada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyu veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.” önermesine %43 oranında katılıyorum, % 5 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

7.Katılımcılar “Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde olatmaya müsaade edilmemelidir.” önermesine %50 oranında katılıyorum, %18 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

8.Katılımcılar“Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.” önermesine %69 oranında katılıyorum, %17 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

9.Katılımcılar “Otlatma planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.” önermesine %78 oranında katılıyorum, %12 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1.Mera ve çayır alanlarında planlı otlatma yapılmasına daha fazla önem verilmeli. Orman içi mera alanlarında planlı otlatma çalışmaları daha itinalı bir şekilde yürütülmeli.

2.Orman köylerinde hayvancılık yapan kişilere mera ve çayır alanlarının kullanımı konusunda eğitim verilmeli. Bu eğitimlerde hayvan türlerinin beslenme özellikleri ve hayvanların ormanlara zarar vermeden orman içi mera alanlarında nasıl olatılacağı da anlatılmalı.

3.Orman köylerinde hayvancılık yapan kişilere endemik bitki türleri ve bu türlerin korunması konusunda eğitim verilmeli. Bu eğitimlerde nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından korunmada öncelikli olan sahalarda hayvan olatılmamasının neden gerekli olduğu da anlatılmalı.

4.Orman köylerinde hayvancılık yapan kişilere hayvanların yararlanacağı mera alanlarındaki ot miktarı ve kalitesi hakkında bilgi verilmeli.

5.Otlatma planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalı.

- 6.Orman köylerinde hayvancılık yapan kişilere ağaçlandırılmış ve ormanın yenilenmesini gerektiren alanlarda hayvan otlatmanın zararları ile ilgili eğitim verilmeli.
- 7.Hayvancılığın sorunlarını doğru bir şekilde tespit etmek üzere yetkili kurumlar bünyesinde özel araştırma birimleri kurulmalı.
- 8.Ormanlara zarar vermeden orman kaynaklarından hayvancılığın gelişmesi adına nasıl faydalanılacağı konusunda bilimsel araştırmalar daha fazla yapılmalı.
- 9.Gelişmiş ülkelerde orman kaynaklarının hayvancılıkta nasıl kullanıldığı araştırılıp benzer uygulamalar ülkemizde de yapılmalı.
- 10.Küresel ısınmanın mera alanları üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmeye yönelik çalışmalar yürütülmeli.
- 11.Hayvan sayılarının artışı yetkili kuruluşlar tarafından takip edilmeli. Gerekli görülürse hayvan sayılarına bazı sınırlandırmalar getirilmeli.
- 12.Yem bitkisi ekimi teşvik edilmeli. Yetiştiricilere devlet desteği sağlanmalı.
- 13.Hayvanların beslenme ihtiyacını karşılayacak alternatifler oluşturmak üzere araştırmalar yapılmalı.
- 14.Gençler hayvancılık yapmaya yönlendirilmeli ve gençlere hayvancılık yapmak için gerekli olan eğitim ve maddi destek sağlanmalı.
- 15.Üniversitelerdeki ilgili fakülteler birlikte çalışarak ormancılık ve hayvancılık faaliyetlerinin sorunlarına çözümler üretmeli.
- 16.Ağaçlandırma çalışmalarına daha fazla önem verilmeli.
- 17.Bozuk orman rehabilitasyon çalışmalarına daha fazla önem verilmeli.
- 18.Orman yangınları konusunda halk bilinçlendirilmeli.
- 19.Orman sevgisinin artırılması için çalışmalar yürütülmeli.
- 20.Orman koruma kanunlarındaki yaptırımlar artırılmalı.

KAYNAKLAR

- Aksoy, A., Yavuz, F., 2012. Çiftçilerin Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğini Bırakma Nedenlerinin Analizi: Doğu Anadolu Bölgesi Örneği. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Anadolu Tarım Bilim Dergisi, 27(2),76-79.
- Akyol, A., 2010. Sürdürülebilir Orman Yönetimi Ölçüt ve Göstergelerinin Türkiye Modeli. Yayınlanmamış doktora tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Alavalapati, R., R., Gill, S., D., 2018. Social Forestry: A Conceptual and Theoretical Anallysis, Staff Paper; 91-07, Department of Rural Economy, University of Alberta, Edmonton, Erişim tarihi: 19.12.2018.
- Alkan, H., Korkmaz, M., Tolunay, A., 2005. Burdur İlinde Ormanlık Etkinliklerinin Orman Halk İlişkileri Kapsamında Değerlendirilmesi, I. Burdur Sempozyumu, 16-19 Kasım 2005, Burdur.
- Alkan, H., Korkmaz, M., Tolunay, A., 2009. Assessment of Primary Factors Causing Positive or Negative Local Perceptions on Protected Areas, Journal of Environmental Engineering and Landscape Management, 17(1),20-27.
- Alpay, O., 1972. Aladağ Orman İçi Otlaklarında Otlatma Şekli ve Kesafeti ile Hayvansal Verim İlişkileri, Ormanlık Araştırma Enstitüsü Teknik Bülten Serisi No: 52, Cihan Matbaası, Ankara.
- Arnold, J., E., M., 1991. Community Forestry: Ten Years in Review, Forests, Trees and People (FTPP), Community Forestry Note: 7, FAO, Rome, Italy.
- Ay, S., Tolunay, A., 2012. Orman Köylerinde Güneş Enerjisi Isıtma Sistemlerinin Kullanımının Hanehalkı Yakacak Odun Tüketimi Üzerine Etkileri: Burdur-Bucak İlçesi Orman Köyleri Örneği, 3.Ormanlıkta Sosyoekonomik Sorunlar Kongresi, 18-20 Ekim 2012, İ.Ü. Orman Fakültesi, İstanbul.
- Bachkheti, N., D., 1984. 'Social Forestry in India: Problems and Prospects, Birla Institute of Scientific Research, New Delhi, India.
- Bakan, Ö., Aydın, R., 2016. Ağrı İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Sosyo Ekonomik Özellikleri. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, (47)2,113-122.
- Bakoğlu, A., 2004. Orman Mera İlişkisi. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları. Erişim Tarihi:16.10.2018. <http://web.firat.edu.tr/daum/docs/31/16%20ORMAN%20MERA%20%20C4%B0L%20C4%B0C5%9EK%20C4%B0S%20C4%B0AD%20C4%B0L%20BAKO%20C4%9ELU%2005355697374--6%20SYF---%20-88-93---%20C3%B6dendi.doc>
- Bekiroglu, S., Tolunay, A., 2010a. Locality and its Importance in Pure Hair Goat Raising (*Capra hircus* L.): Example from the Teke Region, Medwell Publications, Journal of Animal and Veterinary Advances, 9(6):2200-2206.

- Bekiroglu, S., Tolunay, A., 2010b. Persistence of the Inhabitants of a Region to Raise Pure Hair Goats: A Case Study on the Province of Burdur in Turkey, *Journal of Animal and Veterinary Advances*, 9(19):2552-2560.
- Bekiroğlu, S., Tolunay, A., 2011. Modeling of the Relations between Pure Hair Goats (*Capra hircus* L.) and Forest Resources in the Geographic Regions of Turkey, *Asian Journal and Veterinary Advances*, 6(5),440-450.
- Bilginturan, S., Ayhan, V., 2009. Burdur İli Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiriciler Birliği Üyesi Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma. *Hayvansal Üretim*, 50(1),1-8. Erişim Tarihi: 26.12.2018. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/85052>.
- Cernea, M., M., 1985. Alternative Units of Social Organization Sustaining Afforestation Strategies, in *Putting People First: Sociological Variables in Rural Development*, Edited by Cernea M. M., Oxford University Press, New York, USA.
- Ceyhan, A., Ekero, L., Ünalın, A., Çınar, M., Serbest, U., Akyol, E., Yılmaz, E., 2015. Niğde İli Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi*, 18(2). Erişim Tarihi: 26.12.2018. <http://dergi.ksu.edu.tr/article/view/5000118463/5000144325>.
- Çağlar, Y., 1986. Türkiye'de Orman Köylerinin Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler, *Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları*, Yayın No: 340, Ankara, Türkiye.
- Demiroğlu-Topçu, G., Özkan, Ş., S., 2017. Türkiye ve Ege Bölgesi Çayır-Mera Alanları ile Yem Bitkileri Tarımına Genel Bir Bakış. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5(1),21-28, Erişim Tarihi: 16. 10. 2018. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/335461>.
- Durmaz, Y., 2014. SPSS ders anlatım videosu. Erişim Tarihi: 26.12. 2018. https://www.youtube.com/watch?v=7Vc1A2k_Q28.
- Ekiz, H., 2017. Mera ve Çayır Yönetimi. Ders notları. Erişim Tarihi: 26.12.2018. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/33757/mod_resource/content/0/%C3%87AYIR%20VE%20MERA%20Y%C3%96NET%C4%B0M%C4%B0%20DERS%20MATERİYAL%C4%B0%204.%20KONU.
- FAO, 1971. *Forests, Trees and People*, FAO Forestry Topics Report No: 2, Rome, Italy.
- Foley, G., Barnard, G., 1984. *Farm and Community Forestry*, Erathscan Technical Report, No:3, London, England.
- Forrester, K., 1992. *Social Forestry in Turkey: An Overview*, (Yayınlanmamış Bitirme Ödevi), School of Agricultural and Forest Sciences, University College of North Wales, Bangor Gwynedd, Wales.

- Geray, U. 1992. Toplum Ormancılığı, Türkiye’de Uygun Toplum Ormancılığı Modellerinin Geliştirilmesi Semineri Tebliği, (20-25 Temmuz 1992, Amasya-Vezirköprü), Türkiye.
- Geray, U. (tarihsiz). Orman Kaynakları Yönetimi, (Basılmamıştır), İstanbul, Türkiye.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2016.Uşak İli Tarımsal Yatırım Rehberi. ErişimTarihi:16.10.2018.https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/il_yatirim_rehberleri/usak.pf.
- Güleç, A., 2015. Devlet Fıstık Çamı Ormanlarının Köy Tüzel Kişiliklerine ve Yöresel Ekonomiye Sağladığı Katkılar: Gediz Havzası Örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Hadley -Melisca, J., 1988. Extension Forestry: The Second Bridge, The Forestry Chronicle 64(3),203-207.
- İnce, Y., Tolunay, A., 2009. Orman Köylülerinin Orman Kaynaklarından Yapacak Odun Yararlanma Haklarının Ekonomik Boyutu (Isparta İli Orman Köyleri Örneği), II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, 19-21 Şubat 2009, SDÜ Orman Fakültesi, Isparta.
- Kara, H., Dönmez-Şahin, M., Ay, Ş., 2010.İklim Değişikliğinin Uşak’ta Tarım Ürünlerine Etkisi. Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi, 3(1),39-46 Erişim Tarihi:17.10.2018. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/414069>.
- Koç, S., N., 2010. Orman Yangınları Sonrası Yapılan Yenileme Çalışmalarının Peyzaj Mimarlığı Açısında Değerlendirilmesi: Antalya Serik Taşagıl Bölgesi Örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Köseman, A., Rişvanlı, A., Kaygusuzoğlu, E., Saat, N., Korkmaz, H., Şeker, İ., 2015. Malatya İlindeki Süt Sığırcılık İşletmelerinde Yetiştiricilerin Demografik Özellikleri ve İşletmedeki Üreme, Sürü Sağlığı ve Hijyen Konularında Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Eurasian Journal of Veterinary Sciences, 32(2), 101-108 Erişim Tarihi: 28.12.2018. https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=hayvanc%C4%B1%C4%B1kta+deneyi+k%C3%B6seman&btnG=.
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2016. Türkiye’de Ormancılık ve Bölgelere Göre Orman Alanları Oranları. Erişim Tarihi: 11.11.2018. <http://www.eokul-meb.com/turkiyede-ormancilik-ve-bolgelere-gore-orman-alanlari-oranlari-36643/>.
- Mol, T., 1982. Elazığ Ormanlarında Yemlik Yaprak Yararlanmasının Orman Ağaçlarına Etkileri, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, No. 2911/316, Taş Matbaası, İstanbul.
- NCA, 1976. Report of the NCA-Part IX-Forestry, Ministry of Agriculture, Government of India, New Delhi, India.

- Nur, F., 2018. Orman Yolları Planlama ve Yapım Çalışmalarının Ekonomik ve Yönetmelik Durumu Üzerine Görüşler. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- OGM, 2018. İllere Göre Orman Varlığı, Erişim Tarihi: 04.01.2019. <https://www.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarımız/İllere-Gore-OrmanVarligi.aspx>.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı. 2012a. Türkiye Orman Varlığı- 2012. Erişim Tarihi: 11.11.2018. <https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Yayinlar/Orman%20Varl%C4%B1%C4%9F%C4%B1m%C4%B1z.pdf>.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012b. Orman Atlası. Erişim Tarihi: 11.11.2018. <https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Yayinlar/Orman%20Atlası.pdf>.
- Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2012,11 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı:28350). Erişim Tarihi: 27.12.2018. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.16355&MevzuatIli ski=0&sourceXmlSearch=k%C3%BC%C3%A7%C3%BCkba%C5%9F>.
- Pelinck, E., Manandhar, P., K., Geolea, R., H., 1984. Forestry Extension Community Development in Nepal, Unasylva, 36(143).
- Sağkaya, A., 1986. Sosyal Ormancılık, Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl:23, Sayı, Ankara.
- Saygılı, R., 2015. Uşak İli Haritası. Erişim Tarihi: 10.02.2019. http://cografyaharita.com/haritalarim/41_usak_ili_haritasi.png.
- Sevimsoy, M., Sun, O., 1987. Doğu ve Güneydoğu Anadolu 'daki Meşe Baltalıkları, Orman İçi Meralarından Hayvan Beslenmesi Yönünden Faydalanma ve Buna İlişkin Ekonometrik Araştırmalar", Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları, No: 183, Ankara.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, (tarihsiz). Mera Alanlarının Değişimi. Erişim Tarihi: 12.11.2018 <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Cayir-Mera-ve-Yem-Bitkileri>.
- Timur, Y., Tolunay, A., 1993. Sosyal Ormancılıkta ORKÖY-ORKÖY de Sosyal Ormancılık, I. Ormancılık Şurası, Orman Köy İlişkileri Çalışma Grubu, 1-5 Kasım 1993, Ankara.
- Tiwari, K., M., 1983. Social Forestry in India, Natraj Publishers, Dehradun, India.
- Tolunay, A., 2002. Kırsal Kalkınma Çalışmalarında Ölçütler ve Göstergeler, Türkiye Dağları I. Ulusal Sempozyumu, Ilgaz Dağı, 25-27 Haziran 2002, Kastamonu.

- Tolunay, A., Adıyaman, E., Akyol, A., İnce, D., Türkoğlu, T., Ayhan, V., 2014. An Investigation on Forage Yield Capacity of Kermes Oak (*Quercus coccifera*) and Grazing Planning of Mediterranean Maquis Scrublands for Traditional Goat Farming, *The Scientific World Journal*, 44(2),159–166
- Tolunay, A. Akyol, A., İnce, Y., 2008a. Effects of Globalization on Lowland and Upland Villages in Anatolia: Case Study on Serpil and Akbelenli Villages, *Journal of Applied Science*, (9)1215-1226.
- Tolunay, A., Akyol, A., Özcan, M., 2008b. Effects of Globalization on an Upland Forest Village in Anatolia: A Case Study of Çamlıdere Village, In ed. Aliosh Skoupy, III. International Scientific Conference Fortechenvi (Forest and Wood Technology and the Environment), 26-30 May 2008, Prague.
- Tolunay, A., Alkan, H., Korkmaz, M., 2002. Sütçüler İlçesi Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatiflerinin Yöresel Kalkınmaya Katkıları, I. Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart 2002, Kastamonu.
- Tolunay, A., Alkan, H., Korkmaz, M., 2005. Gölhisar Halkının Çilesi; Gurbette Orman İşçiliği, I. Burdur Sempozyumu (16-19 Kasım 2005), Burdur.
- Tolunay, A., Ayhan, V., Adıyaman, E., Akyol, A., İnce, D., 2009a. Dry Matter Yield and Grazing Capacity of Kermes Oak (*Quercus coccifera* L.) Scrublands for Pure Hair Goat (*Capra hircus* L.) Breeding in Turkey's Western Mediterranean Region, *Journal of Animal and Veterinary Advances*, 8:368-372.
- Tolunay, A., Ayhan, V., Adıyaman, E., Akyol, A., İnce, D., 2009b. Herbage Growth and Fodder Yield Characteristics of Kermes Oak (*Quercus coccifera* L.) in a Vegetation Period, *Journal of Animal and Veterinary Advances*, 8:290-294.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., 2001. Uşak Yöresi Orman Kaynaklarının Yöresel Kalkınmaya Katkıları, 21. Yüzyıl Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 25-27 Ekim 2001, Uşak.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., 2003. Kalkınma, Kırsal Kalkınma ve Katılımcılık, II. Ulusal Ormancılık Kongresi, Türkiye Ormanlarının Yönetimi ve Katılım, 19-20 Mart 2003, Ankara.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., 2005a. 35. Kuruluş Yılında ORKÖY, I. Çevre ve Ormancılık Şurası, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 21-24 Mart 2005, Mirage Park Otel, Göynük-Kemer-Antalya.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., 2005b. Orman Köylülerinin Orman Kaynaklarından Yararlanma Haklarının Tarihsel Gelişimi, I. Çevre ve Ormancılık Şurası, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 21-24 Mart 2005, Mirage Park Otel, Göynük-Kemer-Antalya.

- Tolunay, A., Korkmaz, M., Alkan, H., Filiz, S., 2001. Eğirdir Yöresi Orman Kaynaklarının Yöresel Ekonomiye ve Kalkınmaya Katkıları, I. Eğirdir Sempozyumu, Eğirdir Belediyesi - Süleyman Demirel Üniversitesi 31 Ağustos-1 Eylül 2001, Isparta.
- Tolunay, A., Özkan, K., 2001. Eğirdir Gölü Havzası Orman Köylerinin Yetiştirme Ortamı Yöresel Sınıflandırma Esasına Göre Değerlendirilmesi, I. Eğirdir Sempozyumu, Eğirdir Belediyesi - Süleyman Demirel Üniversitesi, 31 Ağustos-1 Eylül 2001, Isparta.
- Topal, E., Özsoy, N., Şahinler, N., 2016. Küresel Isınma ve Arıcılığın Geleceği. Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 21(1):112-120. Erişim Tarihi: 17.10.2018. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/226514>.
- Türkoğlu, T., Bekiroğlu, S., Tolunay, A., 2016. Effect of Stocking Rate on Forage Availability and Growth Performance of Goat Kids in Mediterranean Kermes Oak Shrublands, Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 16(1),269-279.
- Uşak Belediyesi, 2019. Coğrafi Yapı. Erişim Tarihi:10.02.2019. <http://www.usak.bel.tr/sayfa/cograf-yapisi/>
- Uşak Haber Merkezi, 2018. Uşak'ın Yeni Nüfusu, İnternet Gazetesi. Erişim Tarihi: 27.12.2018. [//www.usakhabermerkezi.com/guncel/2018-itibariyle-aciklanan-usakin-yeni-nufusu-h30371.html](http://www.usakhabermerkezi.com/guncel/2018-itibariyle-aciklanan-usakin-yeni-nufusu-h30371.html)
- Uşak Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017. Uşak İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu Erişim Tarihi:17.10.2018. http://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Usak_icdr2016.pdf
- Weirsum, K., F., 1984. Developing Strategies for Social Forestry: A Conceptual Approach, East-West Environment and Policy Institute, Resaerch Report No: 14, Honolulu, Hawaii, USA.
- Yeşildağ, G., Tolunay, A., 2012. Orman Kaynakları Rehabilitasyon Çalışmalarının Kırsal Toplumlar Üzerine Etkileri: Bolu Orman Bölge Müdürlüğü Örneği, 3. Ormancılıkta Sosyoekonomik Sorunlar Kongresi, 18-20 Ekim 2012, İ.Ü. Orman Fakültesi, İstanbul.
- Yıldırım, A., Şimşek, H., 2005. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

EK A. Anket Formu

EK B. Resimler

EK A. Anket Formu

ANKET

ORMAN KAYNAKLARINDA YAPILAN OTLATMACILIĞA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ BELİRLEME ANKETİ

Bu çalışma Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanacak bir araştırma için yapılmaktadır. Anket çalışmasında kimlik bilgileri sorulmamakta olup elde edilecek veriler sadece bilimsel amaçlı değerlendirmeler için kullanılacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

1.Yaşadığınız yer:

- Köy Belde Kasaba İlçe İl

2.Yaşınız:

- 18 ve altı 19-30 31-40 41-50 51 ve üzeri

3.Cinsiyetiniz:

- Kadın Erkek

4.Eğitim durumunuz:

- Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise Lisans ve üstü

5.Medeni Haliniz:

- Bekâr Evli

6.Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?

- 0-5 6-10 11-15 16-20 20 üzeri

7.Bakmakla yükümlü olduğunuz birey sayısı nedir?

- 1 2 3 4 5 ve üzeri

8.Aylık ortalama geliriniz ne kadardır?

- 0-1600 1601-3000 3001-4500 4501-6000 6001 ve üzeri

9.Sorumlu olduğunuz sürü kime ait?

- Aileme- bana Başka şahıslara

10.Çalışma şekliniz nedir?

- Yıl boyu Sadece belli aylarda

11.Hayvan otlatırken orman içi mera alanlarından faydalaniyor musunuz?

- Evet Hayır

12.Orman kanunlarının ihlali ile ilgili sonuçlanmış veya devam eden bir davanız var mı?

- Evet Hayır

Sayın Katılımcı, aşağıda verilen ifadelere katılma durumunuza göre; <u>Kesinlikle katılmıyorum,</u> <u>Katılmıyorum,</u> <u>Fikrim yok,</u> <u>Katılıyorum,</u> <u>Kesinlikle katılıyorum</u> seçenekleri arasından istediğiniz bir tanesini seçerek işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
13) Ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanma sağlanmalıdır.					
14) Yangın görmüş ve ormanların yenilenmesini veya erozyon tedbirlerinin alınmasını gerektiren alanlarda otlatmaya izin verilmemelidir.					
15) Devlet ormanları içinde otlatmanın belirli bir esas içinde uygulanması için, alanı beş hektarı geçen her otlak yapılan otlatma planında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.					
16) Otlatma planlarını, amenajman plan süresi için şeflik bazında tek plan olarak yapılmasını doğru bulmuyorum					
17) Otlatma planlarının, ormancılık bürolarına yaptırılmasını doğru bulmuyorum.					
18) Otlatma planı dâhilinde otlatma alanlarında belirlenen hayvan kapasitesi dolduktan sonraki müracaatlar değerlendirmeye alınmamalıdır.					
19) Otlatma ve geçiş izni için dilekçelerinde; otlatılacak hayvanların türü, adedi, nerede ve ne kadar süre otlatılacağı ile sürü sahibi ve çobanın isminin belirtilmesine gerek yoktur.					
20) Otlatmadan doğan olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin raporlar ilgili orman işletme şefliğince yıllık otlatma dönemleri sonunda hazırlanarak bir sonraki otlatma planlarının yapımında değerlendirilmelidir.					
21) Otlatmada çoban başına en fazla 200 adet keçi veya 250 adet koyun veya 50 adet büyükbaş hayvan sayıları azdır.					
22) Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlatma yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama öncelikli olmalıdır.					
23) Nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalarda hiçbir şekilde otlatmaya müsaade edilmemelidir.					
24) Otlatma planları hazırlanırken sulakların bulunduğu yerler, otlaklara giriş ve çıkışlar ile hayvanların su ihtiyaçlarının temini için kullanacakları güzergâh belirleyen yollar dikkate alınmalıdır.					

25) Toprak muhafaza tedbirleri alınan havzalar ve erozyon kontrolü çalışmaları henüz başlamamış olmakla birlikte toprak taşınmasına ve sele hassas olan dere havzalarında otlatmaya izin verilmemelidir.					
26) Devlet ormanları dâhilindeki orman içi otlaklara işletme müdürlüğü sınırları dışından toplu olarak veya sürü halinde hayvan sokulup otlatılmasına ilgili yöresel şartlar dikkate alınarak işletme müdürlüğünce izin verilmesi gereklidir.					
27) Otlatmayı engellemenin bitki biyolojik çeşitliliğini artırmak yerine, alanda yerel olarak bulunmayan ve daha çok zararlı ot olarak değerlendirilebilecek kolonici türlerin yerleşmesine neden olacaktır.					
28) Otlatma planları çalışmalarında hayvan varlığının yanında hayvanların yararlanabileceği birim alandaki bitki miktarının da bilinmesi gereklidir.					

EK B Resimler

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Yasin Gültekin

Doğum Yeri ve Yılı : Çivril,1986

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Uşak Atatürk Lisesi

Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi

Mesleki Deneyimi

Uşak Banaz Orman İşletme Şefliği 2010-2011

Kütahya Gediz Orman İşletme Müdürlüğü 2011-2012